

L. 18. 1944 s stor. in prenehanjem

SAMOU PRAVA

Februar-Marec

Vsebina :

Dr. Henrik Steska: Pokopališča in občine. / Ing. Anton Šivic: Uprava razlaščenih veleposestniških gozdov, ki so bili predani občinam. / Plut St.: Odškodninska odgovornost občine, njenih organov in uslužbencev. / A. Jagodič: Krajevne uredbe. / P. S.: Zagotovilo sprejema v občinsko zvezo. / Dr. A. Šraj: Občinski posredovalni uradi in občinska sodišča. / J. P., župan v Š.: Še: Težave županov. / Vprašanja in odgovori.

Štev. 2-3

Leto 1940

IZDAJA ŽUPANSKA ZVEZA V LJUBLJANI

»Samoupravo« izdaja »Županska zveza« v Ljubljani (njen predstavnik Nande Novak). — Za uredništvo odgovarja Nande Novak, župan občine Kamnik. — Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

»Samouprava« izhaja enkrat na mesec in stane za občine 100 din, za vse ostale naročnike 40 din letno. — Naroča in plačuje se pri »Županski zvezi« v Ljubljani, Tyrševa cesta 38. — Rokopisi se pošiljajo istotja. — Za vsebino podpisanih spisov so odgovorni avtorji. — Rokopisi se ne vračajo.

V vsak občinski urad spada Šivic-Žnidaršičeva knjiga

ZAKON O LOVU

Knjiga vsebuje zakon o lovu s komentarjem, banovinsko lovsko uredbo, več pravilnikov, okrožnice itd., sploh vse, kar mora občina o lovu vedeti, ter ji zelo olajša poslovanje.

Stane vezana din 76.—, v kartonu din 64.—, ter se naroča v tiskarni Merkur v Ljubljani. — Naročite si jo takoj, ako je še nimate!

Vprašanje vsem občinam.

Pod tem naslovom in na tem mestu smo v januarski številki v zvezi z ukinitvijo banovinskih trošarin na alkoholne pijače in s tem nujno povzročeno novo ureditvijo tehnike pobiranja občinskih trošarin dali občinam naslednji vprašanja:

1. Ali naj od točilcev vplačane občinske trošarine še naprej zbira banska uprava in jih mesečno odkazuje občinam?

2. Ali naj se ovinek okrog banske uprave odpravi ter naj točilci vplačujejo dolžne zneske neposredno na čekovni račun občine?

Na ti vprašanji smo prejeli vsega 78 odgovorov; 73 občin (torej 94%) se je izjavilo za prvi način pobiranja in le 5 občin (6%) za drugega. Po tem izidu glasovanja je Županska zveza zavzela v tem vprašanju svoje stališče in je pri banski upravi posredovala, da se pobira občinska trošarina kakor doslej, z edinimi spremembami seveda, kolikor so postale potrebne zaradi ukinitve banovinske in uvedbe državne trošarine, s katero skupaj se bo občinska odslej pobirala.

Merodajna za gornjo izjavo velike večine občin je bila preprostost postopka zanje, ugodnost samo enkratnega knjiženja na mesec, torej manj dela za občinski urad, ter dejstvo, da se občinske trošarine v zadnjih letih po banski upravi občinam precej točno in gladko odvajajo ter ni zaostankov, kakor so bili svoj čas.

Županska zveza.

Samouprava

GLASILO ŽUPANSKE ZVEZE V LJUBLJANI

LETO 1940 LJUBLJANA, V FEBRUARJU 1940 ŠTEV. 2-3

Dr. Henrik Steska, hon. univ. predavatelj:

Pokopališča in občine.

Mnogo pokopališč je tekom časa postalo premajhnih, druga zopet ne ustrezajo več strožjim higienskimi zahtevam današnje dobe ali pa so potrebna popravil in olepšave. Treba je torej jasnosti, kakšna naj bodo pokopališča in kdo je dolžan jih napraviti, razširiti pa oskrbovati. Imamo namreč dvoje vrst pokopališč, poleg verskih pokopališč, ki prevladujejo, še občinska, a tudi pri verskih pokopališčih ne pogrešamo sodelovanja občin.

Stari avstrijski državni zakon o občinah iz leta 1862 je v členu V., točki 5., določil, da spada v samostalni delokrog občin tudi zdravstvena policija, a samostalni delokrog je bil oni krog poslov, v katerih je občina ob izpolnjevanju obstoječih državnih in deželnih zakonov smela po svobodni samoodločbi delovati in odrediti. Isto so določili tudi na podlagi tega okvirnega zakona izdani deželni zakoni o občinskih redih (§ 28. kranjskega, § 24. štajerskega in § 27. koroškega občinskega reda). Čl. VI. državnega zakona o občinah in ustrezni paragrafi deželnih zakonov o občinskih redih (§ 29. kranjskega, § 25. štajerskega in § 28. koroškega) določajo preneseni delokrog občine, t. j. dolžnost občin, da sodelujejo za namene javne uprave. (Pod javno upravo je tu bila mišljena zgolj državna uprava.)

Ti predpisi seveda niso zadostovali; treba je bilo, da nadaljnji zakonski predpisi točneje zarišejo, kaj je zakonodavec zamišljal pod zdravstveno policijo, ki jo je dodelil samostalnemu delokrogu občin, in v kakšni meri naj občina v prenesenem delokrogu sodeluje v zdravstvenih poslih državne uprave. Take določbe vsebuje zakon o organizaciji javne zdravstvene službe iz leta 1870. V §§ 3. in 4. natančno našteva najvažnejše naloge občinske zdravstvene policije. Skladno s poprejšnjo pravno terminologijo pod zdravstveno policijo po teh predpisih niso razumevali zgolj zdravstveno policijo v današnjem smislu, marveč tudi še zdravstveno skrbstvo, to je pozitivno nego in podvig javnega zdravstva. Po § 3., točka d), navedenega zakona spada v samostalni delokrog občin poleg drugih zdravstvenih nalog tudi gradnja, vzdrževanje in nadziranje mrtvašnic in pokopališč, a po

§ 4., točke b, c in d, pa občina v prenesenem delokrogu izvaja zdravstveno policijske uredbe in predpise o pogrebi, vrši mrliške ogleda in sodeluje pri vseh zdravstveno-policijskih ogledih in komisijah političnega oblastva, zlasti tudi pri izkopavanju mrličev in obdukciyah. Državna uprava sama pa mora po § 2. navedenega zakona odrediti in izvršiti sanitetsko-policijske obdukcije, nadzirati izvrševanje predpisov o mrliškem ogledu, o pogrebi, o pokopališčih in o izkopavanju in prevažanju mrličev.

Ako ne prej, vsaj izza veljavnosti zakona iz leta 1870 o organizaciji javne zdravstvene službe, je občina dolžna, da gradi in vzdržuje pokopališča in mrtvašnice, v kolikor za to ne skrbe verske zajednice, dalje, da nadzira pravilno pokopavanje mrličev in pa stanje onih pokopališč in mrtvašnic, ki jih ne vzdržuje občina.

Javno zdravje zahteva, da je pokopališče od naselij zadostno oddaljeno, toda vendar brez posebnih težav dosegljivo, dalje, da je dovolj obsežno, potem, da omogoča hitro trohnenje mrličev, ne da bi se okužila zrak in voda, končno, da je ob pokopališču mrtvašnica, kamor se preneso zlasti takšni mrlič, ki jih zaradi nalezljive bolezni ali iz drugih razlogov ni puščati v stanovanjih ali ki jih je obducirati. Občina mora skrbeti, da glede vsega tega ni nedostatkov. Ako občina sama nima lastnega pokopališča ali mrtvašnice, pa vsaj nadzira, da pokopališča in mrtvašnice ne ogrožajo zdravja ljudi in da ob večjih higienskih nedostatkih policijsko prepove nadaljnjo uporabo takega pokopališča ter sama napravi primerno pokopališče. Izrazito policijskega značaja so vsi ukrepi, ki jim je namen, da se na verodostojen način ugotovi nastop in vzrok smrti, da se po zahtevah javnega zdravja in z dolžno pieteto do preminulih devljejo mrlič v krsto, prenesejo na pokopališče in pokopljejo, dalje sodelovanje občine pri izkopavanju (ekshumaciji) mrličev zaradi pregleda in raztelesenja mrličev, kakor tudi zaradi njih prevoza na drugo pokopališče.

Sedanja zakonodaja ni teh predpisov razveljavila. Po § 76. zakona o občinah spada v samostalni delokrog občin skrb za dobro zdravstveno stanje prebivalstva v občini, a po § 77. občina v prenesenem delokrogu ob izvrševanju krajevnne policije vse potrebno odredi za pobijanje nalezljivih bolezni, za čistočo javnih naprav in za vzdrževanje javne varnosti sploh. Podobno določata §§ 88. in 89. zakona o mestnih občinah, da skrbi občina za dobro zdravstveno stanje prebivalstva in da opravljajo mesta (v Sloveniji so to Ljubljana, Maribor, Celje in Ptuj) sanitetne posle iz pristojnosti občega upravnega oblastva I. stopnje in pa izvršujejo krajevno policijo, torej tudi zdravstveno krajevno policijo.

Že pred uveljavljanjem teh dveh jugoslovanskih občinskih zakonov je izšel zakon o zdravstvenih občinah iz leta 1930. Po tem zakonu skrbijo za pospeševanje narodnega zdravja zdravstvene občine, a kot zdravstvene občine poslujejo večje upravne

občine kot samostalne zdravstvene občine, dočim se po številu prebivalcev ali po svoji finančni zmožnosti šibkejše upravne občine spojijo v združene zdravstvene občine zadostnega obsega. Važna naloga samostalnih zdravstvenih občin je poleg drugega tudi osnavljanje, gradnja in vzdrževanje zdravstvenih ustanov v občini ali pa sodelovanje pri tem. Pri združeni zdravstveni občini pa ta dolžnost ne zadene to združeno občino, temveč posamezne upravne občine, ki jo sestavljajo.

Pokopališča pa niso zgolj zdravstveno-policijske naprave, ona so tudi verska ustanova, in to ne le pri kristjanih, ampak tudi pri nekrščanskih veroizpovedanjih, n. pr. pri muslimanih in judih. V Sloveniji z njenim pretežnim katoliškim prebivalstvom se je ozirati seveda predvsem na verske predpise, ki veljajo za pripadnike katoliške cerkve. Po veljavnih državnih zakonih ni dolžnosti, da bi morala verska edinica ali verska občina napraviti verska pokopališča in jih ustrezno potrebam vzdrževati, toda ako ni verskih pokopališč ali ta vsaj niso zadostno velika ali sploh ne ustrezajo zdravstveno-policijskim zahtevam, potem mora upravna občina skrbeti za napravo komunalnih pokopališč. Drugače kakor država pa katoliška cerkev ne smatra naprave verskih pokopališč zgolj za subsidiarno dolžnost katoliških župnij. Katoliška cerkev kot usvojena verska edinica že po čl. 11. naše ustave samostalno ureja svoje verske posle in upravlja svoje zaklade in fonde v mejah zakona. V kodeksu kanonskega prava (tretja knjiga, naslov XII., can. 1203—1242) je določeno, kako je umrle vernike pokopavati. Vobče naj ima vsaka župnija svoje lastno pokopališče, a izjemoma sme imeti več župnij skupno pokopališče, kar se utegne pripetiti zlasti v večjih mestih z večjim številom katoliških župnij. Ta dolžnost katoliške župnije je tem strožja, ker se po kanonskem pravu morajo umrli katoliki pokopavati na blagoslovljenih pokopališčih in se ne smejo njih telesa sežigati. Ako bi pa cerkev ne mogla napraviti ali vzdrževati za svoje vernike lastnega pokopališča, pa naj pristojna cerkvena oblast blagoslovi občinsko pokopališče v vsem obsegu, ako pripada večji del umrlih katoliški cerkvi, ali pa le v rezerviranem (odmerjenem) delu, ako so katoliki v manjšini. V kolikor ni niti to mogoče, pa se naj posamezni grobovi blagoslovijo od slučaja do slučaja. Vsako pokopališče mora po kodeksu biti na vseh straneh primerno ograjeno in zastraženo ter imej poleg blagoslovljenega pokopališča še poseben, enako ograjen in zastražen prostor za one, katerim se mora cerkveni pogreb odreči. Katoliško cerkveno pravo torej določa, kdaj in kje naj se napravi katoliško pokopališče in kako bodi urejeno, da ustreza liturgičnim predpisom katoliške cerkve. Pristojna cerkvena oblastva morajo tudi skrbeti, da so nagrobni napisi in okrasni nagrobni spomenikov, kakor tudi nagrobni govori v skladu s katoliško vero in pobožnostjo. Kakšna naj bodo verska pokopališča raz stališča zdravstvene in gradbene policije, glede tega pa veljajo predpisi državne zakonodaje.

Ker so občinska pokopališča bolj redka in prevladujejo pri nas verska pokopališča, zavaljo tega je tudi država skušala na kolikor moči obziren način urediti vprašanje pokopavanja drugovercev. Nihče ne sme pogrešati dostojnega pogreba in grobišča, a tudi verska čustva one veroizpovedi, kateri pripada pokopališče, se ne smejo žaliti. Po avstrijskem zakonu iz leta 1868. o medverskih odnošajih državljanov, ki še velja na prej Avstriji pripadajočem ozemlju Jugoslavije, ne sme nobena verska družba zabraniti, da se trupla drugovercev dostojno pokopljejo na njenem pokopališču, ako gre za pokop v rodbinskem grobu ali ako v občini, kjer je drugoverec umrl ali bilo njegovo truplo najdeno, ni pokopališča za pripadnike njegove cerkve ali verske družbe.

V Sloveniji imamo, kakor je že zgoraj bilo navedeno, pretežno katoliška, a tudi nekaj občinskih in drugoverskih pokopališč. Včasih se bo dalo le težko ugotoviti, gre li za versko ali za občinsko pokopališče. Pokopališča, ki so bila napravljena že pred uveljavitvijo zakona o organizaciji javne zdravstvene službe iz leta 1870., so bila vobče pač cerkvena pokopališča, medtem ko je po tem zakonu dokajšnja možnost, da je občina (upravna občina in ne morda cerkvena občina) iz razlogov javnega zdravja ali regulacije kraja postavila novo pokopališče ali pa povečala staro, že obstoječe pokopališče. Treba je torej vsekakor točnejšega dokaza ob določevanju pravnega značaja pokopališč.

K verskim pokopališčem je šteti predvsem tale pokopališča:

1. Pokopališče, ki je v zemljiški knjigi vknjiženo na ime cerkve kot lastnice, je versko pokopališče. Lastnik takega pokopališča je vobče ali župna ali podružna cerkev, saj spada cerkveno pokopališče k imovini božje hiše in ne k imovini cerkvenih beneficij (nadarbinska in menzalna imovina).

2. Dalje je versko pokopališče ono pokopališče, ki je v zemljiški knjigi vknjiženo na ime ene ali več župnih (farnih) občin. To velja zlasti za primer, da je župna občina ali da je več župnih občin skupno napravilo ali razširilo pokopališče.

3. Navzlic eventualnemu drugemu vpisu v zemljiški knjigi je pokopališče, seveda nekvarno drugemu lastništvu zemljišča, vendarle versko pokopališče v tehle primerih:

- a) ako je bilo napravljeno na stroške cerkve ali s cerkveno konkurenco;

- b) ako je bilo bodisi od upravne (politične) občine, bodisi od koga drugega namenjeno za pokopavanje župljanov in je nato na podlagi posebne namembne listine ali reverza bilo cerkveno blagoslovljeno;

- c) ako je cerkev (odnosno konkurenčni odbor) vedno pobirala grobnino, nastavljala grobokopa, dodeljevala grobišča in sploh skrbela za red na pokopališču, popravljala ali plačevala stroške za vzdrževanje in popravo pokopališča.

V zvezi s pravnim značajem pokopališč je vprašanje njih upravljanja. Občinska pokopališča upravlja občina po organih, ki jih predvideva zakon o občinah, odnosno zakon o mestnih občinah. Glede uprave katoliških verskih pokopališč pa veljajo poleg cerkvenih predpisov zlasti določbe avstrijskega državnega zakona o ureditvi zunanjih pravnih odnošajev katoliške cerkve iz l. 1874. Po § 42. tega zakona upravlja lokalno imovino poedinih cerkva upraviteljstvo cerkvene imovine, sestavljajo pa to upraviteljstvo lokalni cerkveni predstojnik, cerkveni ključarji in eventualno še patron, ako je. V kolikor je torej pokopališče del imovine župne ali podružne cerkve, ga bo to upraviteljstvo upravljało. K tej imovinski upravi pa seveda ni šteti liturgičnih poslov, pač pa razne imovinskopravne posle, med katere spadajo tudi pobiranje grobnine, namestitev in odpust grobokopov in sploh skrb za vzdrževanje pokopališča.

Drugače je postopati, ako je versko pokopališče vknjiženo na ime župne občine ali na ime ufaranih občin, ne pa na ime župne ali podružnične cerkve. V kolikor ni po ukoreninjenem starem običaju upraviteljstvo cerkvene imovine oskrbovalo verskega pokopališča, ga oskrbuje zastopstvo župne občine. Na osnovi §§ 37. in 52. zakona o ureditvi zunanjih pravnih odnošajev katoliške cerkve je avstrijsko ministrstvo za uk in bogočastje izdalo konec leta 1877. uredbo o opravljanju poslov katoliških župnih občin po zastopstvih krajevnih občin. Kadar se okoliš krajeвне (upravne, politične) občine in župne občine krijeta ali kadar obsega okoliš župne občine le del ene same upravne občine, takrat bo občinski organ, predviden v zakonu o občinah ali v onem o mestnih občinah, oskrboval v imenu župljanov (ne kot organ upravne občine) tudi pokopališče. Včasih pa obsega okoliš župne občine dvoje ali več upravnih občin v celoti ali deloma. V tem primeru moramo razlikovati med onim delom Slovenije, ki je spadal prej h Kranjski, in onim, ki je bil del Štajerske in Koroške. Na ozemlju bivše Štajerske in Koroške je po štajerskem deželnem zakonu iz l. 1864. (z novelo iz l. 1866.) in po koroškem deželnem zakonu iz l. 1863. (z novelo iz l. 1864.) o kritju stroškov za gradnjo in vzdrževanje katoliških cerkvenih in nadarbinskih poslopij, pa za pribavo cerkvenih paramentov, oprave in drugih potrebsčin predviden skupen organ prizadetih upravnih občin. Ta, »cerkvenokonkurenčni odbor« imenovani organ olajša, odn. včasih še le omogoča sodelovanje zastopnikov več upravnih občin kot predstavnikov katoliških župljanov. Cerkvenokonkurenčni odbor sestoji iz petih članov, ki jih izvolijo občinski odbori ufaranih upravnih občin izmed občanov za dobo treh let. Pripadajo mu oni posli, ki jih vrši občinski odbor, ako je le ena upravna občina ufarana v župniji. Težavneje je sodelovanje več upravnih občin na bivšem Kranjskem. Tu ni skupnega organa ter morajo pristojna oblastva prizadetih občin, vsako samo

za svoje, v dotično župnijo ufarane župljane sklepati, toda ako ni soglasnosti med prizadetimi upravnimi občinami, tedaj sploh ne pride do obveznega odločanja župne občine. Zaradi te vrzeli v zakonodaji se je razvilo zgoraj omenjeno običajno pravo, po katerem oskrbuje takšna verska, župni občini pripadajoča pokopališča upraviteljstvo cerkvene imovine. Jasno je pa, da to subsidiarno običajno pravo ne velja glede onih vprašanj, glede katerih je po § 57. zakona o zunanjih pravnih odnosjih katoliške cerkve treba konkurenčne razprave pred obćim upravnim oblastvom.

Posebno važen, a ne k rednemu tekoćemu upravljanju spadajoći posel je naprava novega ali povećanje starega pokopališća kakor tudi njega oprema s primerno mrtvašnico. Bodisi da upravna občina ali da cerkev iz svoje imovine ali s pomoćjo cerkvene konkurence gradi pokopališće ali mrtvašnico, ozirati se je pri tem v večji ali v manjši meri tudi na obstojeće gradbene predpise. Po novem gradbenem zakonu iz l. 1931. so ne le mrtvašnice, marveć tudi pokopališća gradbe v smislu tega zakona. Stari stavbni redi, n. pr. oni za Kranjsko iz l. 1875., za Štajersko iz l. 1857., za Koroško iz l. 1866., veljajo sicer še, toda njihova veljava se je krajevno in stvarno izdatno omejila. Treba je tu razlikovati med obćinami, za katere veljajo doloćbe iz prvega dela gradbenega zakona v celoti, in ostalimi obćinami. V vsem obsegu velja prvi in torej pretežni del gradbenega zakona po § 1. za vsa ona mesta in trge, ki jih našteva ministrska uredba iz l. 1932, Sl. l. kos 16. Na temelju § 127. gradbenega zakona je dalje banska uprava dravske banovine s pravilnikom iz l. 1933., Sl. l. kos 67, za razna sela, ki so v neposredni bližini mest in trgov, izrećno doloćila, da veljajo za ta sela oziroma obćine vse stvarne doloćbe prvega dela gradbenega zakona. Za kraje, kjer velja prvi del gradbenega zakona, mora po § 4. regulacijski naćrt doloćiti površine za pokopališća. a po § 5. zakona mora uredba o izvajanju regulacijskega naćrta vsebovati natanćnejše doloćbe o razdalji zgradb od pokopališč, po § 6. zakona pa mora gradbeni pravilnik, ki ga mora istotako občina izdati, podrobneje predpisati tehnićne, higienske, estetske in varnostne pogoje za vse vrste gradb.

Po § 131., odst. 1. gradbenega zakona veljajo za vse javne ali javni rabi namenjene gradbe v selih, kolikor gre za izdelovanje naćrtov in njihovo odobravanje, predpisi iz prvega dela gradbenega zakona, a gradbena dovoljenja za take gradbe izdaja ban po zaslišanju obćine na predlog okrajnega naćelstva. Ta formalni predpis ne velja torej le za ona sela, na katera so se zaradi njihove bližine mestom in trgov raztegnili predpisi prvega dela gradbenega zakona, marveć sploh za vsa sela. Da spadajo ne le mrtvašnice, ampak tudi pokopališća k tem javnim ali javni rabi namenjenim gradbam, o tem sprićo besedila §§ 2. in 131. gradbenega zakona ni dvomiti.

Stroški za napravo novega ali za povečanje starega pokopališča in za gradnjo primerne mrtvašnice obremenjujejo ali cerkev ali pa občino. Če gre za občinsko pokopališče, nosi stroške pač upravna občina po določbah o občinskem gospodarstvu v zakonu o občinah, oziroma v zakonu o mestnih občinah. Naprava novega verskega pokopališča ali povečanje takega starega pokopališča pa obremenjuje predvsem cerkev. V svoji l. 1933. izdani razpravi »Občina in potrebščine katoliških župnij« (v št. 5. in 6. »Samouprave« iz l. 1933. in kot brošura v založbi ljubljanskega knezoškofijskega ordinariata) sem podrobneje opisal, na kakšen način cerkev s pritegnitvijo cerkvenokonkurenčnih činiteljev krije stroške za stvarne potrebščine katoliških župnij in torej tudi za napravo in opremo katoliških pokopališč. Seveda, ker gre pri pokopališčih in mrtvašnicah obenem tudi za zdravstveno napravo, je dolžnost upravne občine, da ona kot taka in ne morda kot zastopnica katoliških župljanov nosi oni del stroškov, ki ni namenjen kritju verskih potreb in nastane zgolj zaradi zdravstvenopolicijskih zahtev upravnih oblastev, a na ozemlju upravne občine sploh ni ali ni vsaj nikakršnega primerne komunalnega pokopališča.

V Prekmurju veljajo za verska pokopališča deloma drugi predpisi, za občinska pokopališča in glede odnosa upravne občine do verskih pokopališč pa iste določbe kakor v ostali Sloveniji.

Ing. Anton Šivic:

Uprava razlaščenih veleposestniških gozdov, ki so bili predani občinam.

Po zakonu o nakazovanju kuriva in stavbnega lesa v veleposestniških gozdih z dne 28. februarja 1922, Ur. l. št. 154, se je pri nas agrarnim interesentom nakazoval iz veleposestniških gozdov, dokler so ti bili pod udarom agrarne reforme, neizogibno potreben les za kurjavo in pa stavbeni les.

Množina drv za kurjavo je bila določena za vsako upravičeno hišno gospodarstvo do osem prostornih metrov na leto, za take gorske kraje, koder traja zima dlje kakor pet mesecev, pa do največ šestnajst prostornih metrov. Koder bi na veleposestvu letni etat ne dopuščal črpanje takih množin lesa, se je morala določena množina sorazmerno zmanjšati. Cena za stavbeni les in drva za kurjavo na panju je določil okrajni gozdarski referent sporazumno s takratnim okrožnim agrarnim uradom, kateri je zaslišal upravo veleposestva. Cena za agrarne interese je bila zmerna; pri določanju cene je bilo upoštevati upravne stroške, kulturne stroške, davke in doklade ter izvesten odstotek čistih dohodkov za gozdni kapital, toda ne več kot 2%. Nadalje se je bilo ozirati na vrsto lesa in drv, na način oddaje in na od-

daljenost gozda od prometnih sredstev in drugo. V kalkulacijo so se vzele tudi lokalne cene lesa in drv.

Občinski odbor je moral po posvetovanju s pristojnim občinskim agrarnim odborom vse tiste upravičence, ki nimajo drv za zimo, vpisati v izkaz interesentov. Ta izkaz se je javno razgrnil pri občinskem uradu ter na običajni način razglasil. Oni, ki niso bili vpisani v izkaz, so imeli pravico, da se pritožijo tekom osmih dni na okrožni agrarni urad, ki je odločil dokončno. Potrjeni izkaz o dobavi drv je ta urad oddal upravam veleposestev v izvršitev, duplikat izkaza pa občinskemu odboru.

Prošnje za stavbeni les, potreben za popravo in za zgradbo hiš, gospodarskih poslopij in raznih naprav, je občinski agrarni odbor vpisal v poseben izkaz ter jih s tem izkazom vred predložil okrožnemu agrarnemu uradu, ki je posloval nato podobno, kakor je bilo povedano glede drv za kurjavo. Za posamezno gospodarstvo se je za nove zgradbe moglo nakazati do 15 kubičnih metrov lesa.

Ostalih podrobnosti o nakazovanju kuriva in stavbenega lesa ne naštevam.

Ko je bil pri nas zakon o likvidaciji agrarne reforme na veleposestvih z dne 19. junija 1931, Sl. l. štev. 263/42 iz l. 1931, izveden, je za nerazlaščene gozdove ali po razlastitvi veleposestnikom preostale gozdove odpadla dolžnost, dobaviti les in drva agrarnim interesentom. Interesenti agrarne reforme dobivajo sedaj drva za gorivo in stavbeni les iz razlaščenih gozdov po določilih pravilnika o upravi razlaščenih gozdov z dne 29. marca 1934, Sl. l. štev. 557/71 iz l. 1934.

V Sloveniji je bilo razlaščenih 23.384 ha veleposestniških gozdov. Od teh je v upravi »Začasne državne uprave razlaščenih gozdov v Ljubljani« 21.954 ha, dočim je 1359,6 ha v upravi posameznih občin, 97,6 ha pa v upravi treh agrarnih skupnosti.

Začasna država uprava v Ljubljani oskrbuje in izkorišča razlaščene gozdove — večinoma velike komplekse — po načelih strogo trajnega in umnega gospodarjenja v okviru gospodarskih načrtov in vsakoletnih predlogov za sečnjo. Po oblastveno odobrenih sečnjah sestavi Začasna državna uprava vsako leto načrt o razpolaganju z odobrenimi množinami lesa in določi, koliko lesa se ima vnovčiti na dražbi, koliko prodati po vsako leto predpisanem cenovniku, koliko pa oddati brezplačno, potem ko se poravnajo letna odplačila dolga za odkup razlaščenih gozdov, v kolikor niso bili brezplačno pridobljeni, dalje upravni stroški, kamor spadajo tudi davki, doklade itd. (Čl. 19. cit. pravilnika.)

Členi 26. do vklj. 29. cit. pravilnika urejajo v podrobnem brezplačno dobavo lesa in drv za kurjavo za potrebe tako imenovanih koristnikov. Za koristnike razlaščenih gozdov se smatrajo kmetijska gospodarstva, ki vobče nimajo lastnega gozda, niti pravic v skupnih gozdovih ali pa imajo te v nezadostni meri za zadostitev lastnim potrebam. Čl. 27. cit. pravilnika določa, ko-

liko drv in stavbenega lesa sme dobiti posamezno upravičeno gospodarstvo, ustanavlja pogoje, pod katerimi more biti tako gospodarstvo deležno te ugodnosti, kolikokrat sme dobiti stavbeni les, kakšna debela ali deli debel v gozdu se smejo porabiti za drva, katera za stavbeni les, odreja način, po katerem se koristnikom nakazujejo in predajajo stavbeni les in drva, in končno določa, da je za tri leta izključen od vsakršne dobave, kdor bi dobljenih drv ne porabil v svojem gospodarstvu, za deset let pa, kdor stavbenega lesa ne bi porabil za odobreni namen.

S čl. 36. cit. pravilnika je predpisan obrazec za popis kmetijskih gospodarstev-koristnikov razlaščenih gozdov, ki ga ima sestaviti občinska uprava zaradi pravilne preskrbe do drv in stavbenega lesa upravičenega prebivalstva. Ta popis je razgrniti pri občini na javni vpogled in more o njem po trikratnem predhodnem razglasu podati vsakdo svoje prigovore pri občini. Banske uprava ima dokončno ugotoviti pravilnost tega popisa.

Vse, kar velja o pravicah koristnikov do razlaščenih gozdov, ki so v začasni državni upravi, velja v glavnem tudi za gozdove, ki so jih prejele posamezne občine v last in upravo. Teh gozdov je skupaj 1457·2108 ha, kakor je bilo že povedano.

Brezplačno in prosto bremen so prejele razlaščene gozdove v upravo naslednje občine:

V brežiškem okraju: Artiče 21·8375 ha, Bizeljsko 21·6310 ha, Blanca 15·3307 ha, Brežice 24·3205 ha, Čatež 6·5565 ha, Dobova 25·2052 ha, Globoko 16·6974 ha, Kapele 13·8660 ha, Rajhenburg 11·1810 ha, Sevnica 2 ha, Sromlje 21·6026 ha, Videm ob Savi 25·4050 ha, Zabukovje 42·6239 ha, Zdole 33·3626 ha.

V konjiškem okraju: Slovenske Konjice 108·3900 ha.

V kranjskem okraju: Sveta Ana 21·8968 ha, Sveta Katarina 115·2087 ha, Kovor 16·2327 ha.

V krškem okraju: Cerklje ob Krki 26·2347 ha, Leskovec pri Krškem 23·8463 ha, Sv. Križ pri Kostanjevici 6·5120 ha.

V laškem okraju: Jurklošter 7·6699 ha.

V litijškem okraju: Šmartno pri Litiji 46·6608 ha.

V logaškem okraju: Cerknica 2·4589 ha, Planina pri Rakeku 34·4278 ha, Rakek 10·3375 ha.

V okraju Maribor desni breg: Črešnjevce 15·0505 ha, Laporje 22·0840 ha, Ruše 16·4880 ha, Slovenska Bistrica 61·5430 ha.

V radovljiskem okraju: Kamna gorica 40·2136 ha.

V šmarnem okraju: Kozje 49·9668 ha, Pilštanj 24·9865 ha, Planina pri Sevnici 0·1298 ha, Podčetrtek 173·1612 ha, Pristava 56·7669 ha, Rogaška Slatina 23·3963 ha, Sv. Peter na Medvedjem selu 6·2620 ha, Sv. Peter pod Sv. gorami 19·9771 ha, Zibika 39 ha.

Proti plačilu odškodnine, ki jo določa zakon o likvidaciji agrarne reforme, so prejele razlaščene gozdove v upravo naslednje občine:

V ptujškem okraju: Grajena 8·4216 ha, Hajdina 26·2053 ha, Slovenja vas, Sv. Lovrenc na Dravskem polju, Duplek (Duplek je sedaj v okraju Maribor levi breg) 74·4590 ha.

Razen naštetih občin so prejele razlaščene gozdove brezplačno sledeče agrarne skupnosti, in sicer za vzdrževanje planin:

Agrarna skupnost za planino Šijo (pod Košuto) 51.1311 ha.
Agrarna skupnost za planino Pungrat (pod Košuto), in sicer na ime občine Brezje 22.2585 ha, in Agrarna skupnost za planino Tegošče (pod Košuto) 24.2136 ha.

Občine, ki so prejele gozdove v neposredno upravo, so bile opozorjene na obstoječe predpise glede izkoriščanja teh gozdov in so jim bila izdana po banski upravi z razpisom z dne 1. aprila 1937, III/7, števil. 500/1, navodila, ki se glasijo v glavnem takole:

1.) V smislu §-a 56., točke 2. zakona o gozdih so gozdovi, ki so last občin, torej tudi razlaščeni gozdovi veleposestev, ki so jih dobile občine v last in upravo na podlagi § 24. zakona o likvidaciji agrarne reforme, pod posebnim javnim nadzorom. Za gospodarjenje in izkoriščanje teh gozdov veljajo zatorej poleg splošnih predpisov zakona o gozdih še predpisi §§ 57. in 65. tega zakona.

2.) Po §-u 24., odst. 2. zakona o likvidaciji agrarne reforme smejo biti tudi občine agrarni subjekti za gozdove, ki so potrebni za pašo, preskrbo s kurivom in stavbenim lesom, lesom za hišno industrijo, kakor za ostale gospodarske potrebe. Z ozirom na to zakonito določilo morajo občine redne in izredne dohodke razlaščenih gozdov uporabljati le za potrebe koristnikov (revnih občanov), ki nimajo gozda ali ga imajo le v nezadostni meri za svoje gospodarske potrebe. Za druge svrhe se po agrarni reformi pridobljeni gozdovi ne smejo izkoriščati.

Da se more zadostiti tem zakonitim predpisom, je treba gospodarjenje teh gozdov tako uravnati, da je omogočena v okviru razpoložljivih dohodkov trajna preskrba koristnikov v občini. Zato morajo občine upravljati razlaščene gozde na sledeči način:

a) Gospodarjenje, posebno izkoriščanje razlaščenih gozdov se mora voditi po načelih dobrega gospodarstva strogo trajno in po gospodarskem načrtu ali programu, ki ga odobri ban. Če občina še nima gospodarskega načrta, mora dati sestaviti in predložiti vsako leto v odobritev predlog za sečnjo in gojo gozdov. Občine, ki že imajo gospodarski načrt, predložijo vsakoletni predlog za sečnjo zgolj na znanje. Te predloge sestavlja občina v sporazumu z okrajnim gozdarskim referentom.

b) V okviru odobrenega gospodarskega načrta ali predloga za sečnjo krije občina iz dohodkov razlaščenih gozdov prvenstveno upravne, gojitvene in druge, z oskrbovanjem teh gozdov združene stroške, preostanek pa porabi za svrhe, navedene v točki 2.

O porabi in razdelitvi gozdnih pridelkov se mora voditi evidenca. Občina sestavi vsako leto ali občasno na podlagi dospelih prošenj seznam občanov-koristnikov, v katerem mora biti navedena množina in vrsta lesnega materiala za oddajo. Ta seznam razgrne občina na običajen način na vpogled občanom skozi dobo

15 dni. Morebitne, tekom te dobe vložene pritožbe, oziroma ugovori se rešavajo po redni instančni poti.

c) Občine uredijo upravo prevzetih razlaščenih gozdov na čim cenejši način in po navodilih, ki jih izda okrajno načelstvo, v čigar območju so ti gozdovi.

č) Občinska uprava je materialno odgovorna za predpisno upravljanje razlaščenih gozdov. Nadzor nad strokovno upravo teh gozdov vrši okrajno načelstvo po svojih gozdarskih strokovnih organih.

Iz teh izvajanj sledi, da občine ne morejo samovoljno razpolagati z razlaščenimi gozdovi, ki so jim bili izročeni v upravo, temveč se morajo ravnati po gori navedenih smernicah, kar se tiče oskrbovanja in izkoriščanja gozdov, kakor tudi porabe lesa, drv in drugih dohodkov od gozda.

Nekatere občine vzdržujejo svoje hiralnice; razume se, da se smejo dohodki teh gozdov (kakor tudi drva in stavbeni les v naravi) porabljati tudi za hiralnice. Te hiralnice je torej tudi vpisati v izkaz koristnikov.

Za vsako drugo uporabo v svrhu pospeševanja občnih gospodarskih in kulturnih namenov (čl. 1. cit. pravilnika) je treba izdejstvovati predhodno odobritev banske uprave ter dokazati, da so potrebe koristnikov krite.

One agrarne skupnosti pa, ki so prevzele razlaščene gozde za vzdrževanje planin, so dolžne skrbeti, da bodo ti gozdovi služili izključno svojemu namenu in to ne samo trenutno, temveč tudi v bodoče.

Plut St.:

Odškodninska odgovornost občine, njenih organov in uslužbencev.

(Nadaljevanje in konec.)

IV. Škode, povzročene z izvrševanjem službe.

Škodo povzročajo občine z izvrševanjem službe največkrat z zanemarjenjem dolžnosti oziroma nalog, naloženih s poedinimi zakoni, s prekoračenjem delokroga in z nevestnim ali celo namerno pogršnim poslovanjem.

Škoda zaradi zanemarjanja zakonitih dolžnosti.

Poleg zakona o občinah (§§ 76 in 77 z. o.) so dolžnosti občinam naložene tudi v številnih drugih zakonih. V §§ 76 in 77 z. o. so našteje na splošno, ne taksativno in brez podrobne opredelitve, torej le načelno poedine naloge občin. Zato pa zanemarjanje ali opustitev teh dolžnosti, med njimi tudi krajevno-poli-

c i j s k i h, zaradi pomanjkanja vsakih izvršilnih predpisov za izvrševanje teh načelnih nalog ne more občini naprtiti nobene odškodninske odgovornosti. Drugače pa je, kjer obstoja še kak poseben zakon, ki točno in konkretno opredeljuje poedino, v zakonu o občinah le načelno nakazano dolžnost občine. V takih primerih je občina odškodninsko odgovorna! Tako n. pr. je v § 76 z. o., tč. 4 in § 77, tč. 6 z. o. določeno, da skrbi občina za gasilstvo in za varnost pred požarom; z zakonom o požarno-policijskem redu za Kranjsko (»Samouprava« 29. nov. 1928) in za Štajersko (zakon od 23. junija 1896, dež. zak. št. 29) pa je točno določeno, kako občina požarno policijo vrši. Zato sem mnenja, da n. pr. občina, ki je ob požarno-policijskem ogledu pri lastniku hiše opazila da ima pokvarjen dimnik, ali da ima lahko gorljive stvari postavljene tako, da je možen požar, pa prav ničesar ni storila za odstranitev teh pomanjkljivosti, kot ji to nalagajo navedeni požarni zakoni, odgovarja tudi za škodo, ki n. pr. sosedu nastane zaradi požara, nastalega po tej brezbriznosti občine. Prav tako določa § 76, tč. 2 z. o. in § 77, tč. 5 z. o., da skrbi občina za gradnjo in vzdrževanje javnih cest ter varnosti prometa na njih, podrobno pa te dolžnosti opredelja zakon o samoupravnih cestah (§§ 11, 29 cit. zak., Ur. list št. 60 od 10. junija 1939); ako občina torej ne zgradi ali ne vzdržuje občinske ceste ali mostu na njej tako, da se more po njej vršiti promet lahko in varno za osebe in imovino, je odgovorna za škodo, ki nastane komu zaradi zanemarjenja te dolžnosti. V takih primerih je že nova jugoslovanska judikatura zavzela to stališče. Tako n. pr. je bila občina S. v vseh treh instancah obsojena na povračilo škode, ker je nekdo peljal čez občinski most in se je z vozom, konjem in voznikom prevrnil v potok, ker se je most zaradi trohnelih mostnic udrl. Enako je v zakonu o zatiranju živalskih kužnih bolezni čl. 30, 34, 39 cit. zakona, Ur. list od 22. avgusta 1928, št. 80, podrobneje opredeljena in opisana dolžnost občine in njenih organov, predvidena v § 86, tč. 5 in 77, tč. 7 o. z. v poslih zatiranja živalskih kužnih bolezni. Zato je občina odškodninsko odgovorna, ako n. pr. ni trupla poginule živali zakopala (čl. 30 cit. zak.), ali ako župan kot organ občine ni podvzel nobenega ukrepa zoper pojav kužne bolezni (čl. 39 cit. zak.) in nastane iz tega za koga škoda. — Nasprotno tem primerom pa so dolžnosti občin, ki jih sicer zakon o občinah navaja, noben drug zakon pa podrobno ne ureja, tako n. pr. skrb občine za varnost pred drugimi nezgodami (§ 77, tč. 6) ali skrb za vzdrževanje javnih naprav vobče (§ 77, tč. 5 z. o.). V takih primerih odškodninske odgovornosti občine za zanemarjanje teh njenih, samo načelnih predpisov z. o. pač ni.

Pa tudi, kjer je kaka dolžnost občine urejena samo v kakem specialnem zakonu, ne glede na zakon o občinah, bo občina odgovorna za škodo, ki je zaradi zanemarjenja te dolžnosti nastala. To velja zlasti v primerih, kjer občina nastopa kot trajni sodelavec državnih oblasti v smislu § 79 zakona o občinah. Tako n. pr. bo občina odgovorna, ako ne skrbi za to, da se o pravem času obdelajo

poljska posestva siromašnih in samskih vojaških obveznikov, ko opravljajo ti službo v narodni vojski ob času poljskih del (§ 363 nov. zakona o ustroju vojske in mornarice), dalje ako občina ne sprejme v hrambo orodja in živali, oziroma ako ne skrbi za prehrano živali, ki jih je izročil občini gozdni čuvaj zaradi zavarovanja gozdne škode (§§ 173, 175 zak. o gozdih, Ur. l. od 28. februarja 1930, št. 35). Takih dolžnosti občin je še nekaj raztresenih po naši zakonodaji.

Bolj dvomljiva pa je odškodninska odgovornost občine v primerih, kjer zanemari občina kako dolžnost, ki v zakonu ni izrecno naložena občini, pa se nanjo opravičeno sklepa. N. pr. odgovarja li občina za škodo, povzročeno po divjačini v času, ko lovišče ni bilo dano v zakup? Mnenja sem, da bo tudi v takem primeru občina odgovarjala, ako ni za odvrnitev škode storila tega, kar ji sicer zakon nalaga, n. pr. ako ni postavila lovskega čuvaja. (Glej §§ 8 in 41 zak. o lovu.)

Škoda zaradi prekoračenja pristojnosti oziroma delokroga.

Posebno kočljiva je stvar, ako nastane škoda s prekoračenjem pristojnosti občine in njenih organov oziroma delokroga uslužbencev. Utegne se sodišče postaviti na stališče, da je prekoračenje pristojnosti občine oziroma delokroga uslužbencev nezakonitost ali vsaj nepravilnost izvrševanja službe in da zato občina s storilcem vred odgovarja za iz tega nastalo škodo. To stališče je najenostavnejše in bi ustrezalo tudi gramatični interpretaicji člena 18/3 ustave oz. § 87 z. o. So pa možna tudi druga pravna naziranja o tem, in sicer ta, da je treba razlikovati med občinskimi organi in občinskimi uslužbenci in še posebej med organi samimi.

Občinski uslužbenci nimajo nobene lastne pristojnosti, ampak le delokrog, ki jim ga dodeli župan. (§ 84, tč. 2 z. o.) Tretjim osebam ni treba da poznajo delokrog poedinega uslužbenca, ker je to interna zadeva občine; zato bo za škodo po občinskih uslužbencih s prekoračenjem delokroga odgovarjala občina, to pa še posebno zato, ker mora poleg uslužbenčevega (tajnikovega oz. blagajnikovega) podpisa biti na vseh spisih še podpis župana v imenu občine. Zato bo verjetno odgovarjala občina, ako na primer en referent reši, četudi namerno, spis iz delokroga drugega referenta in s tem prekorači pristojnost in prizadene komu škodo. Dvomljivo pa je, kdo je v takih primerih storilec škode, ali je to uslužbenec, ki je rešitev izdelal, ali župan, ki jo je sopodpisal, ali oba. Sodišče bo pač moralo, če se oprime tega naziranja, pojm storilca tolmačiti utesnujoče, t. j. omejiti ga le na uslužbenca, ki je neposredno prekoračil svoj delokrog, na katerega je interno vezan.

Prekoračenje pristojnosti občine po njenih organih, katerim je določeno področje z zakoni, bo tudi imela za posledico odškodninsko odgovornost občine, ker nekateri

organi (n. pr. občinska uprava, občinski odbor) kot taki sploh ne morejo biti in nimajo pravdne sposobnosti. Da pa bi se v teh primerih naprtila tožba le proti posameznim članom uprave, na primer proti tistim, ki so glasovali za škodo povzročujočo rešitev, pa je nemogoče, ker posamezni člani uprave oziroma občinskega odbora niso več organ občine. Zoper posameznega člana uprave je sicer v takih primerih mogoče nastopati z odškodninsko tožbo, vendar le po splošnih predpisih o. d. z., po katerih pa solidarne odgovornosti občine za dejanja članov občinskih organov ni.

Vse to velja tudi za prekoračenje občinske pristojnosti po županu. Možno pa je, da sodišče usvoji glede škode po občinskih organih s prekoračenjem pristojnosti tudi tole stališče: Pristojnost občinskih organov je v z. o. in drugih zakonih točno določena in bi jo moral poznati tudi oškodovanec. Nepoznavanje zakonov nikogar ne oprošča (§ 2 o. d. z.). Oškodovani bi moral in mogel zato v rednem upravnem postopanju s pravnimi sredstvi škodo odvrniti; zadene ga krivda dolžne nevednosti (§ 1294 o. d. z.) ter mora, ako omenjenega ni storil, trpeti vso škodo sam.

Glede prekoračenja pristojnosti občine po županu in zaradi tega nastale škode pa utegne sodišče premotriti županov položaj iz civilnopravnega vidika tudi takole: Župan je predstavnik občine v vseh njenih odnosih in poslih (§ 84 z. o.); on je predstavnik občine kot pravne osebe enako kakor n. pr. poslovodja pri delniških družbah; zato je odgovorna navzven, t. j. proti tretjim osebam za vsa njegova dejanja, storjena v imenu občine, izključno občina (kakor delniška družba za svoje poslovodje), seveda s pravico, da s posebno tožbo uveljavlja svoj regresni zahtevek proti županu.

Možne bi bile še druge pravne variante, ki jih pa je teže pravno utemeljiti, n. pr. da se smatra župan za zakonitega zastopnika občine in da zato odgovarja po § 1313/a o. d. z. zanj izključno občina s pravico regresa zoper njega. Prav tako težko je usvojiti naziranje, da občina zato ne odgovarja za škodo, nastalo zaradi prekoračenja županove pristojnosti, ker da se smatra župan kot pooblaščenec občine (§ 1016 o. d. z.). V zakonu o občinah ni prav nobene opore za mnenje, da je župan pooblaščenec občine, ampak veliko prej njen zakoniti zastopnik oziroma predstavnik.

O vseh obravnavanih vprašanjih žal ni še pravnobene judikature. Te zaradi spredaj obrazloženega stališča tudi ni bilo v bivši Avstriji.

Škoda zaradi nevestnega poslovanja.

Tudi samo nevestno, malomarno in namerno pogrešno poslovanje obč. uslužbencev in organov more biti podlaga odškodninske odgovornosti občine, ker gre v takih primerih brez dvoma za nepravilno poslovanje v smislu § 87 z. o. oz.

čl. 18/3 ustave. Taki primeri bi bili n. pr. razne nerednosti pri izdajanju živinskih potnih listov (čl. 13, zak. o zatiranju živinskih kužnih bolezni), dalje ako občina potnega lista ne bi hotela izdati ali pa je namerno izdala, četudi sporazumno s prosilcem, napačnega, dalje ako je občina po svoji krivdi izdala pogrešno potrdilo za osebo, ki se je zdravila v bolnišnici (§ 9 zak. o bolnišnicah), n. pr. da nima taka oseba nobenega premoženja, čeprav ga ima, ali če je v zahtevku države za povračilo repatriacijskih stroškov ali ob izvrševanju rubeži namerno poročala, da prizadeta oseba nima nobenega premoženja oz. rubljivih stvari itd.

Iz vsega obrazloženega je videti, da si utegne občina naprtiti po krivdi svojih uslužbencev in organov na vse mogoče načine odškodninsko odgovornost. Pa tudi če bi se sodišče postavilo na milejši stališče in tolmačilo § 87 z. o. oz. čl. 18/3 ustave ugodnejše za občino kot mi, se občine izpostavljajo z vsakim nepravilnim, nezakonitim, pa tudi malomarnim in nevestnim uradovanjem odškodninski odgovornosti, pravičnim in stroškom. Zato je nujno potrebno, da si izbirajo za svoje organe vestne in prava vsaj nekaj večše osebe, ki naj imajo vsaj nekaj premoženja. To je važno zlasti za primere, kjer bi občine morale z regresom nastopiti proti uslužbencem oz. organom.

V. Odškodninska odgovornost občinskih organov napram občini.*

Do sedaj je bil govor le o škodi, povzročeni po občinskih organih (uslužbencih) proti tretjim osebam. To odgovornost pa moramo strogo ločiti od odgovornosti teh občinskih funkcionarjev proti občini sami; ta odgovornost ne spada v pristojnost rednih sodišč, ampak pred glavno kontrolo kot vrhovno računsko sodišče in pod njene krajevne organe, t. j. krajevne kontrole. Ta škoda se po teh oblastvih uveljavlja uradoma in presoja po zakonu o glavni kontroli (Ur. list od 28. julija 1922 z novelami iz leta 1929 in 1930). Po čl. 109 cit. zakona so za vse nerednosti in škode, ki se vrše pri opravljanju blagajne, stvari in materiala, uradov in naprav, ki so podvržene pregledu glavne oz. krajevne kontrole, odgovorni računodajniki (občinski blagajnik), upravitelji, naredbodajalci (župan), računski pregledniki (župan in uprava) in ostale osebe, ki so pripomogle k škodi. Povračilo škode izreka in nalaga poedinim odgovornim funkcionarjem krajevna kontrola po »svetu za razpravljanje in razreševanje občinskih računov« v višini do zneska 10.000 din škode, nad tem zneskom pa glavna kontrola sama na tožbo krajevne kontrole, pri kateri posluje omenjeni »svet« kot njen sestavni del (čl. 101 zak. o glavni kontroli). Ta odgovornost pride v poštev za občinske funkcionarje zlasti pri izvrševanju občinskih proračunov in nerednostih v zvezi z njimi. Tudi to škodo je smatrati, da je civilnopravnega značaja, nastala zaradi kršenja zakona pri opravljanju fin. službe občine.

* Glej tudi članek »Redno sodišče ali glavna kontrola?« na strani 169 »Samouprave« l. 1939 (prip. uredništva).

VI. Odškodninska odgovornost, ki se uveljavlja v upravni poti.

Pred upravnimi oblastvi se uveljavljajo in upravna oblastva odločajo o sledečih škodah, za katere odgovarja občina iz svoje socialne, kolektivne odgovornosti:

1. Po čl. 1 uredbe z zakonsko močjo o povračilu škode, storjene naklepoma iz političnih nagibov (»Sl. list« od 15. oktobra 1938, št. 83) je vsakdo upravičen zahtevati povračilo škode, storjene mu naklepoma iz političnih nagibov s tem, da se njegova imovina opleni, požge ali uniči, od tiste občine, na področju katere je bilo kaznivo dejanje storjeno. Zahtevek mora prizadeti uveljaviti s tožbo (upravno) in mora v njej navesti poleg višine škode zlasti dejstva in dokaze, da gre za politično dejanje in da je škoda storjena naklepoma. Za odločanje o zahtevku je pristojno za podeželske občine le sresko načelstvo. Kot toženec nastopa občina kot taka; za postopanje veljajo splošni predpisi z. u. p., dopuščen pa je tudi dokaz po zaslišanju strank. Oblastvo ocenja dokaze po svobodni oceni, zlasti o tem, ali sploh gre za iz političnih nagibov storjeno škodo. Tožba (upravna!) zoper občino zastara v dveh mesecih od dneva storjene škode. Poravnava med občino in tožnikom v tem postopanju ni mogoča. Oškodovanec, ki je z odločbo zavržen, ali ki umakne tožbo, ali kjer se ugotovi, da škoda ni storjena naklepoma ali iz političnih nagibov, more še vedno tožiti pred rednim sodiščem, vendar v nobenem primeru ne nastopa pred rednim sodiščem kot toženec občina, ker ona ne odgovarja po splošnih načelih odškodninskega prava za na ta način nastalo škodo, ampak odgovarja le v postopanju pred upravnimi oblastmi po navedeni uredbi. Pred rednim sodiščem odgovarja le storilec. Če je bila občina obsojena po upravnem oblastvu na povračilo škode, more le z regresom iskati povračila škode od storilca v redni pravdi pred sodiščem; ako pa se storilec ni izsledil, mora sama začasno plačati odrejeno škodo, mora pa s svojo odločbo porazdeliti to škodo med vse davkoplačevalce v občini. Zoper odločbo upravnih oblasti o priznanju škode oz. o zavrniti zahtevka je po splošnih predpisih z. u. p. dopustna pritožba na nadzorno oblastvo (bansko upravo), v nobenem primeru pa ni dopustna zoper odločbo banske uprave tožba na upravno sodišče.

2. Po § 77 zakona o pošti, telegrafu in telefonu (»Služb. list« od 30. sept. 1931, št. 59/388 mora namerno storjene škode na telegrafskih in telefonskih progah za javni promet povrniti v denarju ona občina, na katere področju se je škoda prizadejala; občini pa se prepušča pravica izslediti krivca, izterjati od njega škodo in ga prijaviti državnemu tožilstvu zaradi pregona po kazenskem zakonu.

Rešitev o povračilu škode izda pristojna direkcija pošte in telegrafa, pritožba zoper to rešitev pa se sme vložiti po isti direkciji na ministrstvo pošte (prej za promet) v 15 dneh po dnevu pritožbe.

Škoda mora biti torej povzročena namerno na telefonskih in telegrafskih progah in ne morda tudi na ostalih poštah napravah in objektih. Krivda malomarnosti pri poškodbi torej ne zavezuje občine k povračilu. Izdana mora biti tudi prava odločba poštne direkcije in ne morda le navaden dopis poštne direkcije sreskemu načelstvu, da se izterja od občine škoda. Ne predvideva pa ta zakon razdelitve škode med davkoplačevalce; sicer to po mojem mnenju ni izključeno, seveda pa mora občina o tem po zakonu o občinah sklepati na seji občinskega odbora in sklep o tem javno razglasiti (§ 35 z. o.).

3. Po § 9 zakona o spremembah in dopolnitvah uredbe o zaščiti javnih cest in varnosti prometa na njih (Sl. list 19. dec. 1931, št. 81) je določeno: »Če kdo poškoduje cesto ali objekte na njej, kot: propuste, mostove, kilometrske znake, potokaze, znake nevarnosti, jarke, pobočja, nasipe, zaseke itd. in se ne more izslediti pravi krivec ali od njega izterjati odškodnina, nosita škodo po enakih delih lastnik ceste in ona občina, na katere ozemlju se je dogodila škoda. S tem se ne izključuje materialna odgovornost cestnega organa, ki čuva cesto.«

To določilo je širše od spredaj obravnavanih. Škoda ni treba da je povzročena namerno, zadošča že malomarnost; tudi ni potrebno, da se storilec izsledi, ampak zadošča za odgovornost občine, da se od storilca ni mogla odškodnina izterjati. Škode pa ne nosi občina v celoti, razen če je ta storjena na občinskih cestah, ampak le polovico, drugo polovico pa trpi »lastnik ceste«. Pojem lastnika tu ni rabljen v pravnotehničnem smislu, ampak polovico škode nosi tisto oblastvo oziroma organ, ki ima upravo ceste in ki skrbi za njeno vzdrževanje (n. pr. cestni odbor). — Povračilo škode mora biti občini naloženo s posebno odločbo, zoper katero je možna redna pritožba po z. u. p. in seveda tudi tožba na upravno sodišče oz. državni svet. Zaradi pomanjkanja predpisov o pristojnosti za izdajanje teh določb bo po splošnih predpisih pristojno občeupravno oblastvo prve stopnje (§ 4 z. u. p., čl. 43 z. n. u.). Posebna odločba bo potrebna zlasti tam, kjer je odškodnina naložena storilcu že s kazensko razsodbo zoper njega, pa se je pozneje pokazalo, da odškodnina ni izterljiva.

4. Po členu 72 zakona o zemljiškem katastru (Ur. l. od 23. februarja 1929, št. 76) je kazniva poškodba trigonometričnih točk in drugih katastrskih znamenil in znakov denarno od 100 do 2000 din. Povzročitelji poškodb morajo tudi povrniti stroške za vpostavitve v prvotni stan. Če se krivci ne izslede, zadenejo stroški dotično občino. — Zakon govori sicer le o stroških vpostavitve katastrskega znaka, vendar je pravno istovetiti te stroške s povračilom škode, ker se ti stroški omenjajo v zvezi s kaznivim dejanjem. Škoda ni treba da je povzročena namerno, ampak zadošča že manjša krivda (malomarnost); mora pa biti krivda neugotovljenega storilca dokazana. Ta zakon tudi ne govori, katero oblastvo je pristojno za odločanje o povračilu škode. Ker pa zemljiški kataster spada pod finančno oblast, ki je iz obče

uprave izločena, in določilo § 4 z. u. p. kljub § 2/II z. u. p. ne velja, sem mnenja, da je za odločanje analogno § 77 zakona o pošti, telefonu in telegrafu (glej pod 2) pristojna finančna direkcija, na področju katere je občina, v kateri se je poškodba katastrskih znakov izvršila. — Za višino škode so odločilni tisti stroški, ki so potrebni za vpostavitev prvotnega stanja, torej ne samo stroški katastrskega znaka samega, ampak tudi stroški event. ponovnega merjenja in temu podobno. Ako se storilec pozneje izsledi, ima občina pravico, prijaviti ga sodišču zaradi kaznovanja po § 224 k. z. in se more že temu postopanju pridružiti kot zasebna udeleženka z zahtevkom na povračilo plačane škode. Pa četudi ga občina ne bi hotela prijaviti sodišču, more z regresnim zahtevkom (§§ 896 in 1313 o. d. z.) zahtevati s civilno tožbo od nje povračilo.

5. Po členu 53 uredbe o požarnem policijskem redu v ljubljanski oblasti (»Samouprava« od 29. nov. 1928, kos 12.) smejo zahtevati lastniki oziroma poškodovanci od svoje občine odškodnino, če niso poškodbe sami zakrivali, ako se je poškodovala priprega, oprema ali moštvo v gasilski službi o priliki gašenja požara. Višino določi občinski odbor. Štajerski gasilski red (dež. zak. od 23. junija 1886) nima enakega določila.

To določilo ni bilo razveljavljeno niti z zakonom o organizaciji gasilstva, niti z zakonom od 12. avg. 1922 (Ur. list št. 51/7 iz l. 1923); zato še nadalje odgovarjajo občine za poškodbe priprege, opreme in moštva v požarni službi. Določilo samo na sebi je precej nejasno, ker ne opredeljuje točno pojmov priprege, opreme in moštva v gasilski službi, še bolj nerodno pa pravi, da morajo lastniki poškodovane opreme oziroma priprege in poškodovanci zahtevati odškodnino od s v o j e občine. Stilizacija določila kaže, ko da bi morala domača občina, t. j. od koder so gasilci, povrniti tisto škodo, in to ne glede ali je gorelo v domači ali tuji občini. Z ozirom na okolnost, da se navedeno določilo sklicuje tudi na člen 38 iste uredbe, ki določa, da višino odškodnine določi občinski odbor občine, v kateri je požar nastal, bo pa pravilno tolmačiti člen 53 tako, da oškodovani lastniki in poškodovanci morajo pri domači občini le zahtevati povračilo škode, odloča pa o tem zahtevku občina, v kateri je gorelo. — Nejasno je tudi, ali občina določa o višini škode po prostem preudarku, ali po načelu primernosti, ali po višini dejanske škode. Mnenja sem, da zaradi pomanjkanja podrobnih določil odloča po višini dejanske škode.

Zoper odločbo občinskega odbora o višini odškodnine je seveda dopustna pritožba na nadzorno oblast po § 135 zak. o občinah. Kjer pa bi občina odklanjala načeloma tudi svojo dolžnost o povračilu vsake škode, je podan spor o povračilni dolžnosti kot taki in odloča o tem analogno čl. 52/4 iste uredbe in po splošnih načelih pristojnosti sresko načelstvo, zoper odločbo tega pa je dopustna pritožba po z. u. p. na bansko upravo.

Pripominjam, da pojem odškodnine v čl. 38, 51/1 iste uredbe, kakor tudi v § 47 štajerskega gasilnega reda ni pravnotehničen in je v teh določilih mišljeno le plačilo (odmena) za rabo orodja priprege, vode za gašenje oziroma plačilo stroškov za dovoz in odvoz orodja ter moštva, ne pa prava odškodnina kot povračilo za neko poškodbo.

S tem bi bili izčrpani vsi primeri odškodninske odgovornosti občine, razen morda iz kakega neaktualnega določila kot n. pr. § 202 zakona o nespornem (nepravdnem) postopku, po katerem odgovarja občina za škodo iz upravljanja imovine varovancev, ako se ji je dovolila ustanovitev varstvenega poverjenstva, ki bi opravljalo v območju občine vse posle varstvenega oziroma skrbstvenega sodišča.

A. Jagodič:

Krajevne uredbe.

Občine so samoupravna in avtonomna* telesa. Samouprava je izražena v tem, da vrši občina svoje upravne posle, dokler so v mejah zakona, neodvisno od državne uprave, avtonomija pa v tem, da sama izdaja v mejah svoje pristojnosti za vsakogar obvezne splošne predpise, imenovane občinske krajevne uredbe. Te uredbe imajo glede njihove obče obveznosti na ozemlju občine enako moč kakor zakon. Uredbodajna oblast občine je omejena v dveh smereh: prvič mora biti občinska uredba v skladu z zakonom, to se pravi, ne sme nasprotovati nobenemu zakonu in nobenemu, na zakonu osnovanem pravilniku ali uredbi višjih upravnih oblastev, drugič se z občinsko uredbo ne more urediti nekaj, kar je že urejeno, in sicer dovoljno urejeno z zakonom oziroma omenjenimi izvršilnimi pravilniki in uredbami.

Osnovo za izdajanje krajevnih uredb daje občini § 82 zakona o občinah (z. o.). Krajevne uredbe izdajajo občine največkrat z namenom, da podrobneje uredijo krajevne policijske naloge. Po § 77 z. o. je občina dolžna na svojem področju skrbeti za javno, osebno in imovinsko varnost, za zdravje ljudi in živali, za javno moralo, za red in mir v občini, za varnost javnega prometa itd. Vse te dolžnosti so sicer več ali manj že urejene v splošno veljavnih zakonih, uredbah in pravilnikih; toda tu in tam so potrebne za gotove krajevne prilike in potrebe še dopolnitve teh zakonskih predpisov in to lahko občina stori s krajevnimi uredbami. Tako n. pr. se izdajajo krajevne uredbe o prepovedi kopanja na gotovih javnih mestih, o prepovedi vožnje pretežkih vozil čez občinske mostove in po občinskih cestah, o določitvi dajanja priprege o pri-
liki požarov, o obveznem čiščenju rek in potokov, o prepovedi pranja in napajanja živali pri studencih s pitno vodo, o zabrani

* Beseda avtonomen je sestavljena iz dveh grških besedi: avtós = sam, nómos = zakon.

odmetavanja smeti na kakem prostoru itd. Ne morejo pa občine v svojih odredbah določiti n. pr. manjšo brzino vožnje motornih vozil skozi naselja, kakor je dopuščena po splošnih cestnopolijskih predpisih, enako ne morejo dovoliti vožnje po levi strani ceste, ko je z uredbo o zaščiti javnih cest in varnosti prometa na cestah določeno, da se mora pri nas voziti po desni strani, itd.

Da je krajevna uredba popolna in v skladu z zakonskimi predpisi, mora predvsem izpolnjevati pogoje, predpisane v § 82 z. o., ter vsebovati vse, kar je za njeno pravno veljavnost in učinkovitost potrebno. Skleniti jo mora po § 81 z. o. občinski odbor v pravilno sklicani in sklepčni seji. Besedilo uredbe same naj bo kratko in jedrnat, toda popolno in vsakomur razumljivo. S posebnim členom je določiti kazensko sankcijo in pravna sredstva. Končno naj bo iz uredbe razvidno, kdaj je stopila oziroma stopi v veljavo.

Krajevna uredba naj bi bila sestavljena na primer po naslednjem priprostem vzorcu:

Občinski odbor občine..... je v svoji seji z dne..... sklenil na osnovi §§ 77, 81 in 82 zakona o občinah naslednjo

krajevno uredbo:

Čl. 1. Prepovedano je spuščati gnojnico na občinske ceste (itd....).

Čl. 2. Kršitve te uredbe kaznuje občinska uprava, in sicer z globo do 200 dinarjev v korist občinski blagajni, ali z zaporom 5 dni, ako se prisojena globa ne plača v določenem roku.

Čl. 3. Proti kazenskemu izreku je dopustna pritožba na sresko načelstvo v....., ki se mora občini prijaviti v 24 urah po priobčitvi kazni. V nadaljnjih 3 dneh se more vložiti pri občini pismena obrazložitev pritožbe.

Čl. 4. Ta uredba stopi v veljavo 10. dan od dneva, ko jo je odobril ban in ko je bila v občini razglašena.

Tajnik:

Pečat.

Predsednik:

To uredbo je odobrila kralj. banska uprava z odločbo II., št. 25430/1 z dne 5. julija 1939.

Datum.

Pečat.

Podpis.

Uredba je bila razglašena dne 23. julija 1939, v veljavo pa je stopila dne 7. avgusta 1939.

Ali je krajevna uredba v skladu z zakonom in ali odgovarja vsem predpisom, o tem odloča banska uprava. Če je kako določilo uredbe nezakonito, ne more izvršitve takega sklepa zadržati po § 125 z. o. že sresko načelstvo. Sresko načelstvo namreč more zadržati izvršitev samo takih sklepov, ki ne rabijo višje odobritve. Višjo odobritev rabijo na primer pravilnik za izvrševanje občinskega proračuna, poslovnik za poslovanje občinskega odbora po § 59 z. o., občinski statut po §§ 75 in 90 z. o., pravilniki, s katerimi odredi občina obvezno uporabo občinske klavnice, obvezen priključek na občinski vodovod in obvezno uporabo naprav za odvoz smeti in fekalij po § 107 z. o. itd. Vse te pravilnike in statute smemo prištevati tudi med krajevne uredbe. Prošnji za odobritev krajevne uredbe je vedno priložiti vabilo na sejo in izvleček sejnega zapisnika ter uredbo samo v petero izvodih.

Ko je uredba odobrena, se razglasi na krajevno običajni način. Razen tega se izvlečki uredb z bistvenimi določili nabijejo na primernih mestih in v primerni obliki v stalno opozorilo občinstvu. Razglasitev uredbe pred njeno odobritvijo ni potrebno; kajti 5. odst. § 135 zakona o občinah velja le za odločbe (upravne akte) občne narave, zoper katere dopušča zakon tudi pritožbo, ki je zoper uredbe ni.

Z eno krajevno uredbo se lahko uredijo tudi različni krajevni policijski predpisi, spadajoči pod točke 1—7 § 77 z. o., ako niso preobširni in ne tvorijo enotne, zase sklenjene predmete, kakršni se uredijo boljše s posebno uredbo.

Samo po sebi je umevno, da ne more občecobveznih policijskih predpisov izdati sam župan ali sama občinska uprava brez sklepa občinskega odbora in brez višje odobritve. Taki predpisi bi bili brez pravnega učinka. Kljub temu pa najdemo v praksi polno takih pomanjkljivosti. Večkrat odredi župan sam, da naj se nabije tablica z napisom, n. pr.: »Pse na vrnico, sicer kazen«, ali »Čez ta most je dopustna teža največ do 3000 kg« itd. Res je, da se večkrat tudi s tem doseže namen in da kršilci prepovedi brez ugovora plačajo kazni. Kakor hitro pa bi kdo vložil pritožbo, mu bo ugodeno, ker bo nadzorno oblastvo ugotovilo, da sploh ni uredbe, ki bi bila osnova za izrekanje kazni.

Ako banska uprava ne bi odobrila krajevne uredbe, ker da je ta v nasprotju z obstoječimi zakoni, ima občina proti odklonitvi pravico do pritožbe na ministrstvo v roku 15 dni, če smatra, da krajevna uredba ni protizakonita. O vložitvi pritožbe pa mora vedno sklepati občinski odbor.

Če izda občina krajevno uredbo, jo mora potem seveda tudi izvajati in zahtevati, da se občinstvo ravna po njej. Če treba, mora občinska uprava proti kršilcem uredbe uvesti kazensko postopanje po načinu, kakor je opisan v »Samoupravi« l. 1939, stran 89 (štev. 6).

P. S.:

Zagotovilo sprejema v občinsko zvezo.

Po § 12., t. 7. zakona o državljanstvu (Zd.) mora vsakdo, ki prosi za jugoslovansko državljanstvo, priložiti svoji prošnji — v kolikor v istem paragrafu glede tega ni izjem za osebe jugoslovanskih narodnosti — zagotovilo sprejema v domovinsko zvezo kake domače občine. Pred uveljavitvijo zakona o občinah je glede tega zadoščala v krajih, kjer domovinstva niso poznali, tudi izjava občine (§ 60. Zd.). O zagotovitvi sprejema v domovinstvo mora sklepati občinski odbor (čl. 87., 79. uredbe k Zd.). Za nas najvažnejši določili pa sta obseženi v § 61. Zd. in čl. 24. uredbe k Zd., v katerih je določeno, da veljajo na ozemlju bivše Avstro-Ogrske še naprej v veljavi dosedanji predpisi o

zagotovilih sprejema v domovinstvo. Zakon o občinah iz l. 1933 oziroma zakon o mestnih občinah iz l. 1934 ni glede tega prav nič spremenil, ampak je predpisal v § 20. oziroma § 16. le, kako je določiti domovinstvo osebi, ki ob vložitvi prošnje za priznanje državljanstva ni predložila tega zagotovila. Očitno se ta predpis nanaša le na osebe srbske, hrvatske ali slovenske narodnosti, ki jim ni treba tega zagotovila po zadnjem odst. § 12. Zd., toda le tedaj ne, ako v isti občini na ozemlju Jugoslavije prebivajo vsaj tri leta. Ako torej ne bivajo ob vložitvi prošnje že tri leta v isti občini, oziroma so se iz take občine izselili v drugo, kjer še ne bivajo tri leta, morajo kljub temu prošnji priložiti omejeno zagotovilo.

Zagotovilo mora biti podpisano po županu in tajniku, ni pa treba tudi po dveh članih občinske uprave, ker to ni ukazano niti za domovnice in v takih zagotovilih tudi ni mogoče zazreti nobene neposredne zaveze občine (§ 84./2. z. o.). Pač pa mora biti iz zagotovila samega razvidno, da je o zagotovitlu sklepal občinski odbor, z navedbo časa sklepa odbora in s točno označbo, komu se daje zagotovilo in za koga velja (navesti je imenoma ženo in prosilčeve nedoletne zakonske otroke). Ako bi bilo zagotovilo drugače izpolnjeno, ga mora banska uprava zaradi formalnih nedostatkov vrniti (čl. 24. uredbe k Zd.).

Ker je § 61. obdržal v veljavi dosedanje predpise o zagotovilih, nas zanima troje vprašanj:

- a) ali je podelitev zagotovila stvar svobodne ocene občine;
- b) ali je zagotovilo časovno omejeno;
- c) ali se mora občinska taksa, ki se je pobrala ob zagotovitlu, vrniti, če prosilec ni dobil državljanstva?

Zagotovila inozemcem urejata na področju naše banovine kot sestavnega dela bivše Avstro-Ogrske le §§ 5. in 6. novelirane domovinskega zakona z dne 5. dec. 1896 (drž. zak. št. 222). Po § 5. cit. zak. v zvezi s § 2. istega zakona imajo inozemci oziroma osebe neznanega (nedokazljivega) državljanstva pravico do zagotovila v domovinsko zvezo, ako 10 let prostovoljno in nepretrgano bivajo v občini in ako v tem času ne bremene javne preskrbe ubogih, domače ali inozemske. Ker imajo te osebe pravico do zagotovila, jim občina pač mora to zagotovilo tudi dati, in sicer v roku 6 mesecev od dneva vlozene prošnje, ker sicer o tem zagotovitlu odloči nadzorno politično oblastvo (sresko načelstvo) po § 6. cit. zak. Ako občina takim osebam prošnjo za zagotovilo domovinstva odkloni, ima prosilec redno pritožbo po § 135. z. o. na nadzorno oblastvo in od tega dalje tudi tožbo na upravno sodišče zaradi kršenja njegove pravice do zagotovila sprejema v domovinsko zvezo. — Podelitev zagotovila v teh primerih torej ni stvar svobodne ocene in volje občine. Le kjer oseba, ki prosi za zagotovilo, še ne biva 10 let v občini neprekinjeno in prostovoljno, oziroma ako bremeni ubožno preskrbo, je stvar proste volje občine, ali ji da zagotovilo ali ne.

Upravna praksa se je sicer postavila na nasprotno stališče kot je obrazloženo, vendar bo to po stanju obstoječe zakonodaje pravno težko opravičiti. Upravnosodne prakse še ni o tem. Občine naj se ne glede na obrazloženo drže prakse in naj vedno po svoji prosti oceni zagotovi dajajo ozir. odklanjajo. V opravičilo naj jim bo, da je bil zakon od 5. dec. 1896 izdan v čisto drugih pravnih in dejanskih razmerah, ko ni bilo v naših krajih toliko inozemcev, emigrantov, industrijskih priseljencev itd. in ko države zdaleč niso toliko ščitile pripadnike svojega naroda, kakor to delajo danes.

Da moremo odgovoriti na drugo stavljenih si vprašanj, si moramo biti na jasnem o pravnem značaju zagotovi sprejema v domovinstvo. Zagotovi sprejema je prav isto kakor sprejem sam, le učinek sprejema je odložen, dokler oseba ne pridobi državljanstva. Da je to res tako, se vidi iz tega, da po pridobitvi državljanstva take osebe ni treba (še enkrat) sprejeti v domovinstvo. Zato tudi zagotovi sprejema ne sme biti omejeno na določen čas, niti ne sme biti omejeno po kakem pogoju (n. pr. po pogoju, da bo prosilec zaposlil vse domače brezposelne), enako kakor to velja za sprejeme tuzemcev v domovinstvo po § 8. cit. zak. iz l. 1896. Taki pogoji in časovne omejitve zagotovi bi se smatrale kot da niso pristavljene! Iz tega sledi, da se zagotovi ne nanaša in ne velja samo za eno samo, konkretno prošnjo za državljanstvo, ampak za vedno. Zaradi zavrnjene prošnje za državljanstvo zagotovi ne izgubi svoje veljave, ampak more prosilec isto zagotovi uporabiti še za morebitne bodoče prošnje. Iz pravne narave zagotovi, ki ne more biti po času in pogoju omejeno in ker gre za pravi sprejem z bodočim učinkom, pa izhaja tudi, da se dano zagotovi od strani občine ne more več preklicati. Zagotovi je smatrati namreč za pridobljeno pravico od občine kot pravne osebe po javnem pravu, in zato ni preklicljivo.

Zagotovi je po svoji obliki in vsebini odločba občine. Kot se more vsakdo odpovedati pravici, dani ji z odločbo, tako se more odpovedati tej pravici tudi oseba, ki ji je dano zagotovi. Stvar občine pa je, ali to odpoved zagotovi sprejme ali ne. Če to odpoved sprejme, gre pravno za razveljavitev lastne odločbe s pristankom stranke (§ 133. z. u. p.), če pa odpovedi ne sprejme, ostane zagotovi za občino v veljavi, pa tudi stranka se more z njim okoristiti pozneje — če se premisli in hoče vložiti prošnjo za državljanstvo. Vse to je važno le za vprašanje povračila občinske takse, ki se pobira ob zagotovu sprejema v domovinstvo.

Mnenja smo, da občinske takse ni treba vrniti v nobenem primeru, četudi je bila prošnja za državljanstvo zavrnjena in četudi se je stranka zagotovu odpovedala. Občinska taksa, ki se ob takih prilikah pobira, je taksa v pravem smislu besede, ker se daje prosilcu neka trajna, individualna možnost in ugodnost, da sploh vloži prošnjo za državljanstvo. Ako

se je ta te ugodnosti poslužil in resnično vložil prošnjo za državljanstvo, ki bi je brez zagotovila sploh ne mogel vložiti, je s tem izčrpal ugodnost, za katero mu je bilo zagotovilo sploh dano in že zaradi tega ne more zahtevati povračila takse, pa četudi državljanstva ni dobil in četudi se je pozneje odpovedal zagotovitvi. Če pa prosilec prošnje sploh ni vložil, mu je bila vsaj nekaj časa dana ugodnost, da jo vloži, in občina ni dolžna povrniti takse, ako se prosilec te ugodnosti ni hotel poslužiti. Odpoved zagotovila torej v nobenem primeru ne more vplivati na občinsko takso.

Pa tudi pozitivna določila govore za pravilnost zgornjega stališča. Po § 95. z. o. so občine upravičene uvajati takse, ki jih odobruje oblastvo, ki odobruje preračun, t. j. ban. Preračun oziroma pravilnik k preračunu, izdan na osnovi § 108./3. finanč. zakona za l. 1936/37, ne vsebuje nobenih določil, kdaj se vrne občinska taksa. Tudi pravilnik o finančnem poslovanju v občinah ima le splošno določilo, da se preveč pobrani dohodki vračajo iz tekočih dohodkov občin. Pač pa določa § 4. uredbe o občinskih taksah v ljubljanski oziroma mariborski oblasti (»Samouprava« št. 3 in 9 iz l. 1929), kolikor je ta še veljavna, da je takso plačati, ko se izda rešitev (torej tu zagotovilo), oziroma kadar kdo izvaja taksi zavezane pravice (to je tu: vloži prošnjo za državljanstvo). O povračilih citirani uredbi ne govorita. Zaradi pomanjkanja vseh predpisov o povračilu občinskih taks se bo držati pač analognega predpisa za državne takse, ki v čl. 22. zakona o državni trošarini, taksah in pristojbinah od 27. VI. 1921 določa, da se vrne le neutemeljeno ali preveč pobrana taksa. V danem primeru — če se pobere predpisana taksa za zagotovilo v okviru tarife po občinskem preračunu oziroma pravilniku — pa ne more biti govora o kaki neutemeljeno ali preveč pobrani taksi, zato tudi ne more nihče zahtevati povračila. Obrezuspešen je posla, za katero se je taksa pobrala, ni zakonit razlog za povračilo takse. Zato n. pr. tudi tisti, ki se mu je izdalo vodopravno ali drugačno dovoljenje, ne more zahtevati povračila takse, ako vodne naprave ni izgradil, oziroma ako se ni poslužil siceršnjega dovoljenja. Na tem ničesar ne izpremeni tudi okolnost, ako se je stranka izrecno odpovedala dovoljenju oziroma pravici, ki jo dovoljenje daje.

Proti našemu stališču govori edino določilo tarife 1a) omenjenih uredb bivše mariborske in ljubljanske oblasti iz l. 1929, po katerem je osebi z zagotovitvijo vrniti občinsko takso, če se ji ni priznalo jugoslovansko državljanstvo. Mnenja pa sem, da cit. uredbi nimata več veljave, ker po zakonu o občinah (§ 95. z. o.) občina sama s preračunom in pravilniki ureja snov o občinskih taksah, zlasti višino, t. j. tarifo, in ne več ban kot naslednik bivših oblastnih odborov. S preračuni občin in s pravilniki k njim sta razveljavljena, če že ne obe uredbi v celoti, brez dvoma pa vsaj v tarifi, kamor je citirano določilo uvrščeno; kajti ta tarifa nasprotuje zakonu o občinah in pra-

vilnikom, osnovanim na § 108. finančnega zakona za l. 1936/37. Ako pravilniki ne vsebujejo enake določbe o povračilu takse, potem pač ni mogoče smatrati, da bi edino cit. določilo oblastnih uredb kljub povsem drugače urejeni višini taks (tarifi) ostalo v veljavi. Na tem ničesar ne izpremeni okolnost, da je v čl. 13. pravilnikov določeno, da navedeni uredbi še veljata, v kolikor ne nasprotujeta zakonu o občinah.

Nastane samo še vprašanje, kako je uveljavljati povračilo neutemeljeno ozir. preveč pobrane občinske takse: ali upravnim ali sodnim putem. Ne glede na to, da v našem primeru po obrazloženem stališču do vrnitve takse za občinska zagotovila sploh ne more priti, se vendar zaradi konkretnega primera, ki se je pojavil, navaja še tole: Po analognih predpisih za državne takse se sme povračilo taks kot javnih dajatev zahtevati le upravnim putem, in sicer z vlogo na oblastvo, ki je takso pobralo. Ako bi kdo zahteval to povračilo takse s tožbo pri sodišču, četudi oprto na civilnopravni temelj, n. pr. neupravičene obogatitve, bi jo moralo sodišče zavriniti zaradi nedopustnosti redne pravne poti, ker bi se s tem izigrali pozitivni predpisi o uveljavljanju povračila takse, ki za to predvidevajo samo upravna oblastva kot redno pravno pot. Tožniku oziroma stranki v takih primerih, kjer je zakon sam določil »redno pravno pot«, pač ne more biti dano na voljo, da spreminja to pot samolastno z izpreminjanjem pravne osnove svojega zahtevka, ki je in ostane nepravilno pobrana taksa. Prav isto velja analogno zaradi pomanjkanja drugih predpisov tudi za povračilo občinske takse, posebno ker čl. 125. pravilnika o finančnem poslovanju občin določa, da o povračilih preveč pobranih občinskih dohodkov sklepa občinski odbor, torej upravno oblastvo oziroma organ. Povračilo takse se more torej zahtevati z vlogo pri občini in zoper odločbo občine je nato dopustna pritožba po § 135. z. o. na sresko načelstvo in od tu dalje tožba na upravno sodišče.

Še eno delikatno vprašanje se pojavlja v zvezi z izdajanjem zagotovil: kaj je z zneski, ki jih je kdo morda plačal ob izdajanju zagotovila poleg takse, pa državljanstva ni dobil? Dogaja se namreč često, da dobro situiran inozemski podjetnik ali uslužbenec da občini kar po več tisočakov, znatno več kakor znaša občinska taksa, pa se mu zgodi, da državljanstva ne dobi in zahteva sedaj on ali njegovi pravni nasledniki ves denar nazaj. Take dajatve za občino v splošnem niso priporočljive, pravno pa bo njihovi veljavi težko ugovarjati, četudi precej dišijo po podkupovanju in so, kakor pravi zakon, »dobrim šegam nasprotujoče« (§ 879. o. d. z.). Stvar bo presojati pač za vsak primer posebej po konkretnih okoliščinah, da se izve prava volja dajatelja in prejemnika (občine). Ako je bil znesek dan n. pr. zato, ker je občina sploh dala oziroma zagotovila domovinstvo dajatelju, ker na primer druga občina tega ni hotela, ali ako je bil znesek dan za event. intervencije itd. brez vsakega pristavka, bo smatrali to za darilo; ako pa se je dajatev izvršila pod pogojem,

da dajatelj dobi državljanstvo, bo pa občina morala znesek vrniti, ker pogoj ni nastopil, oziroma se je izjalovil (tožba zaradi neupravičene obogatitve ali ob causam datam — non secutam!). Ako pa je stranka dala znesek prostovoljno, preden je bila zavrnjena njena prošnja za državljanstvo in iz okolnosti ni videti, da gre za pogojno dajatev, bo to vsekakor daritev. Motiv, zakaj je kdo dal znesek, ni upošteven, ako ni bil motiv izrecno pristavljen kot pogoj dajatvi (§ 901. o. d. z.).

Uveljavljanje povračila takih zahtevkov spada pred sodišče, ki bo po konkretnih, dokazanih okoliščinah odločilo o pravni naravi in povračilu teh zahtevkov. Le ako bi bila občina kak tak znesek poleg takse in pred vročitvijo zagotovila od stranke zahtevala, smo mnenja, da sme stranka vsak čas zahtevati vrnitev tega, brez pravne osnove pobranega dohodka, in sicer upravnim putem po čl. 125. citiranega pravilnika o finančnem poslovanju v občinah. Sicer pa: To so Judeževi groši in sramotni za naše občine!

Dr. A. Šraj:

Občinski posredovalni uradi in občinska sodišča.

Na svojem letošnjem zasedanju dne 17. februarja je banski svet sklenil med drugim tudi naslednjo resolucijo:

Banski svet dravske banovine je na svojem XII. rednem zasedanju presel tudi vprašanje občinskih posredovalnih uradov, kateri so bili ustanovljeni po zakonu z dne 21. septembra 1869, drž. zak. št. 150, in ki jim je bila s kazenskim zakonikom odvzeta ravno najvažnejša pristojnost, poravnovati med strankami spore, nastale iz žaljenja časti. Ugotovil je, da povzroča sedanje stanje prvostopnim sodiščem obilo dela, ljudstvu pa veliko nepotrebnih stroškov in izgubo časa ter zelo otežuje mirno sožitje občanov.

Banski svet predlaga, da se kazenski zakonik izpremeni v tem smislu, da se morajo vsi spori glede žaljenja časti obvezno obravnavati pred občinskim posredovalnim uradom; šele če je bil spravi poizkus med strankami brezuspešen, sme sodišče uvesti kazenski postopek.

Na to resolucijo je kralj. banska uprava takoj predložila pristojnim ministrom amandman k finančnemu zakonu za leto 1940/41, s katerim se uvodni zakon h kazenskemu zakoniku in kazenskemu postopniku z dne 16. februarja 1929 za območje dravske banovine dopolnjuje v zgoraj naznačeni smeri, obenem pa spravljajo v sklad tudi deželni zakoni koroški, kranski in štajerski, ki urejajo to ustanovo podrobno in ločeno vsak za svoje ozemlje. Z amandmanom naj postane ta ustanova obvezna za vse občine dravske banovine ter naj dobi vso pristojnost, ki jo je imela pred letom 1929.

S tem so stopili že precej pozabljeni občinski posredovalni uradi zopet v ospredje zanimanja. Ker je pričakovati, da se

bodo morali ti uradi — če bo amandman sprejet — takoj organizirati, je dobro, da se seznanimo z njimi v grobih obrisih že sedaj, vsaj v toliko, kako so bili svoj čas ustanovljeni, kaj je njihov namen in zakaj so pri večini občin prenehali in že skoraj prišli v pozabo. Temu namenu naj služijo naslednje vrstice. Podrobno pa se bomo bavili z njimi, ko bo oblast izdala svoja izvršilna navodila. V zvezi s temi uradi in zgolj v informacijo čitateljev pa bom na kratko poročal tudi o osnutku zakona o občinskih sodiščih, ki je že več let pripravljen, pa še ni stopil v življenje in morda tudi še dolgo ne bo, a je dosti zanimiv, da zasluži pozornost občin.

Z okvirnim zakonom z dne 21. septembra 1869 (državni zakonik št. 150) in z novelo k temu zakonu z dne 27. februarja 1907 (državni zakonik št. 59) je bila v bivši Avstriji poravnavam v nekaterih civilno- in kazenskoopravnih sporih, katere so se izvršile v občinskem posredovalnem uradu, priznana moč sodnih poravnav, deželni zbori pa so bili z istim zakonom pooblašteni, da izdajo glede izvajanja tega zakona podrobne odredbe.

Na podlagi tega okvirnega državnega zakona so bili s posameznimi deželnimi zakoni ustanovljeni občinski posredovalni uradi, in sicer:

1. za ozemlje bivše Kranjske z deželnim zakonom z dne 27. septembra 1911 (deželni zakonik št. 45);

2. za ozemlje bivše Koroške z deželnim zakonom z dne 14. julija 1910 (deželni zakonik št. 35);

3. za ozemlje bivše Štajerske z deželnim zakonom z dne 29. decembra 1914 (deželni zakonik št. 23 iz leta 1915).

Deželni zakon za ozemlje bivše Kranjske določa v § 1 obligatorno ustanovitev posredovalnih uradov pri vseh občinah, po deželnih zakonih za ozemlje bivše Koroške in Štajerske pa je ustanovitev fakultativna, vezana na tozadeven sklep občinskega odbora.

Namen zakona je očividni: na eni strani naj bi se kolikor mogoče razbremenila v svojih poslih okrajna sodišča, katera so mogla uvesti postopek v sporni zadevi šele potem, če je bil spravi poizkus pred posredovalnim uradom brezuspešen; na drugi strani pa je bil nameravani in tudi doseženi uspeh ta, da so stranke prihranile težke denarje na pravnih stroških, pa tudi mnogo truda in časa.

Po čl. I, § 1 in čl. II, § 1 državnega zakona z dne 27. februarja 1907 se morejo sklepati med prepirajočimi se strankami pred občinskimi posredovalnimi uradi veljavne poravnave v raznih sporih civilnopravnega značaja ter vršiti spravi poizkusi v kazenskih zadevah razžaljenja časti, in sicer:

1. denarne terjatve in pravice do premičnin ne glede na višino oziroma vrednost;

2. spori o določitvi ali popravku meja, posestev ali zemljiških služnosti;

3. spori o služnosti stanovanja;

4. spori o posesti;

5. končno še spori o preužitkih, ako je v pogodbi določeno, da jih rešujejo občinski posredovalni uradi;

6. spravni poizkusi v kazenskih zadevah razžaljenja časti, ako se kaznivo dejanje ni zagrešilo s tiskom in ako žalitelj ali žaljenec ni bila aktivna vojaška ali orožniška oseba.

Pristojnost občin, vršiti med strankami poravnave v naštetih spornih zadevah, je bila uzakonjena tudi v občinskih redih naštetih bivših dežel.

Zapisniki, ki so jih vodili občinski posredovalni uradi o sklenjenih poravnava, so zgovorne priče in dokazi, kako potrebna je ta institucija. Zlasti je bilo posredovanje med strankami v kazenskih zadevah zaradi razžaljenja časti pred občinskimi posredovalnimi uradi naravnost blagoslovljeno delo. Deset in desetisoči težko prisluženega denarja so bili prihranjeni ljudem, ki so morali prej k tem uradom, preden so iskali izgubljeno čast pred sodiščem, pa so se po pametnem in razsodnem nasvetu občinskega zaupnika, ki je obe stranki poznal in ki sta obe stranki njega poznali, medsebojno poravnali. Enako je bilo v civilnopravnih sporih.

Člen 7 uvodnega zakona za zakonik o sodnem postopanju v civilnih pravnih (civilnega pravnega postopnika) z dne 9. julija 1930 pušča predpise o občinskih posredovalnih uradih in o postopku pred njimi izrečno v veljavi, vsaj za dobo, dokler ne predpiše minister za pravosodje Uredbo o sestavi in pristojnosti občinskih sodišč, o katerih bo govor dalje spodaj. Potemtakem poslujejo v dravski banovini občinski posredovalni uradi v civilnopravnih sporih še pravnoveljavno naprej in so tudi dejansko v mnogih občinah organizirani ter delujejo v splošno zadovoljnost.

(Dalje prihodnjič.)

J. P., župan v Š.:

Še: Težave županov.

V prvi letošnji številki »Samouprave« je neki župan prav natančno popisal, kakšne težave imajo podeželski župani v svojem poslovanju. Mislim, da se z njegovim izvajanjem strinjajo, skoraj bi rekel, vsi slovenski župani; zato naj mi bo dovoljeno, da tudi jaz potožim svoje križe in težave.

Pisec navedenega članka omenja § 75. zakona o občinah, po katerem sme občinski odbor določiti predsedniku občine primerno nagrado, če zavzemajo njegovi posli večji del delovnega časa,

in pravilno smatra, da v tem pogledu občine niso avtonomne, kakor zagotavlja § 1. zakona o občinah. Še slabše kakor njemu se je v tem pogledu zgodilo meni. Tukajšnji občinski odbor je določil nagrado županu din 250.— mesečno, kraljevska banska uprava pa je občini vrnila statut s pripombo, da je ta »plača« z ozirom na obseg občine, število prebivalstva in visoke doklade previsoka. Na podlagi sklepa občinskega odbora se je občina zoper ta odlok pritožila na ministrstvo za notranje zadeve z utemeljitvijo, da mora biti predsednik občine večji del delovnega časa v pisarni, da mora zaradi tega za obdelovanje posestva najemati tuje delavce in da pri tem trpi škodo pri svojem gospodarstvu. Nagrada znaša komaj okrog 8 din dnevno, kolikor zasluži najslabši dninar, ki ima poleg tega še hrano, ne pa župan, ki mora nositi vso odgovornost za svoje poslovanje in za poslovanje odbora, odgovornost pred ljudstvom in pred oblastvi. V pritožbi se je poudarilo, da § 75. zakona o občinah nikjer ne pravi, da mora biti županova nagrada tako nizka, da ni več nagrada, ampak miloščina. Pripomnilo se je tudi, da občinski odbor, ki je to nagrado priznal, gotovo ve, koliko župan dela in koliko nagrade zasluži. Toda ministrstvo je pritožbo kot neumestno zavrnilo in odobrilo citirano odločbo banske uprave, češ da občina ni donesla nikake nove okolnosti, ki bi dale povod za razveljavo banove odločbe. Obenem z zavrnitvijo pritožbe je sresko načelstvo poslalo dopis, v katerem poudarja, da v smislu citirane odločbe banske uprave predsednik občine nima pravice do kakršne koli nagrade vse dotlej, dokler ne bi banska uprava odobrila eventualen nov statut.

Vsak dan sedim v pisarni dopoldne in popoldne, večkrat pa še tudi zvečer, ker tajnik obenem vrši posle sluge in moram sam odpravljati stranke. Iz svojega žepa plačujem pomožno moč v pisarni, da se rešujejo spisi, ki nič ne koristijo občini, ampak samo oblastvom. Koliko imam potov, koliko nadlegovanja moram prebiti od ljudstva in od oblasti in navsezadnje niti borih 8 din na dan ne zaslužim! Delati zastonj in nositi odgovornost ter utrpeti nešteto stroškov, potem pa plačevati pisarniško moč iz svojega, da se oblastvom ustreže, nazadnje pa kaže, da bom moral že prejeto nagrado občini vrniti, čeprav mi jo je občinski odbor odobril. Vprašam vas, kje je samouprava in občinska avtonomija? Ali ni to čudno, da se občinski statuti po § 75. zakona o občinah odobrujejo po nekaki lestvici, ki ima za podlago davčni predpis in število prebivalstva, namesto da bi se odobril sklep občinskega odbora, ki edini ve, kakšne so prilike v občini? Ali ne plačujejo nagrade županom davkoplačevalci občine in zaradi tega nič ne godrnjajo, ker vedo, da je župan predstavnik občine in da z ozirom na današnji obseg poslov nagrado tako rekoč krvavo zasluži? Na občinah je več kot dve tretjini posla tako imenovanega prenesenega delokroga, pa se vedno še nalagajo novi posli, nova bremena, banska uprava pa županu niti tako

skromne nagrade ne prizna. Ali ni to krivično? Vsak najmanjši uradnik zasluži trikrat toliko, nima toliko odgovornosti, pa se mu plača prizna, županu pa ne! Vprašam vas, kdo izmed uradnikov bi šel k nam za župana, da bi delal zastonj in vsak mesec plačal 200 din, da bi smel nositi naslov župana? Kakšno veselje bi imel do dela in kako bi prebil? Malo več uvidevnosti oblasti v takih zadevah ne bi nič škodovalo!

Banski upravi je dobro znano, da tukajšnja občina še nima sposobnega občinskega tajnika, pa tako stanje trpi. Če hočem, da se zahtevano delo pravočasno in v redu izvrši, moram najeti pomožno moč, nagrada pa se mi ne prizna. Naj še zahtevajo, da mora občina imeti zmožnega tajnika, da meni ne bo treba delati in na svoje stroške najemati, pa bom nagrado rade volje pustil. Tako pa je bila služba že večkrat razpisana, pa smo še vedno tam, kjer smo bili. Tajnik ne zmore vseh poslov sam, četudi bi bil sposoben, sluge pa odbor noče nastaviti, banska uprava pa takšno stanje dopušča.

Mnogo stvari mi še leži na srcu, pa jih zaenkrat še zamolčim. Pričakujem pa, da bo še kdo drug kaj boljšega objavil.

Uprašanja in odgovori

Priznanična knjiga.

Hkrati z blagajniškimi knjigami in tiskovinami smo prejeli tudi štiri bloke priznanič, ki pa so tokrat tiskane v triplikatu. Unikati namreč dobi stranka, triplikati ostane v bloku, duplikat pa bi bilo primerno in praktično iztrgati in ga uporabiti kot blagajniško prilogo. Doslej so bile priznanice le v duplikatu ter je unikat dobila stranka, duplikat pa je ostal v bloku kot priloga. Ker pa je v enem bloku vknjiženih več zneskov z različnimi datumi, občina za posamezne zneske ni imela prilog k blagajniškemu dnevniku ter se je moral vsak posamezno vplačani znesek iskati po bloku. Je pa najbolj praktično, da ima občina toliko prilog, kolikor je vplačanih zneskov in da so te priloge zložene po tekočih številkah. Blagajniško poslovanje je tako bolj pregledno in priloge se laže najdejo. Doslej smo si pomagali na ta način, da smo za vsako vknjižbo napravili posebno prilogo, na tej prilogi pa zaznamovali, da je znesek vpisan v priznanični knjigi pod to in to tekočo številko.

Z ozirom na navedeno bi bilo najenostavneje, da bi se duplikat uporabil kot priloga blagajniškega dnevnika, triplikati pa ostal v bloku kot poseben dokaz vplačila. — Ker zadeva ni pojasnjena, prosimo pojasniti. — O. I.

Odgovor: Vaše mnenje je popolnoma pravilno in tako je bilo tudi mišljeno, ko so se dale v tisk priznanične knjige v triplikatu. Na ovojni polji vsake priznanične knjige je to tudi pojasnjeno, manjka edino pripomba, da je duplikat iztrgati iz bloka. Smatralo se je to pač za nepotrebno, ker sta unikat in duplikat perforirana in je že s tem nakazano, da ju je po vpisu iztrgati.

Pobiranje občinske trošarine od vojaških dobav.

V naši občini je nastanjeno vojaštvo, ki dobiva iz druge občine uvoženo meso. Po odobrenem pravilniku pobira naša občina občinsko trošarino od uvoženega mesa, in sicer po 1 din od kilograma. Predložili smo dobavitelju

plačilni poziv, da plača občinsko trošarino. Ta pa nam je plačilni poziv vrnil s pripombo, da so dobave za vojaštvo oproščene vseh samoupravnih davščin. Ali je to res? — O. K.

Odgovor: Vaša občina občinske trošarine od uvoženega mesa ne bo mogla izterjati. Po čl. 74 zakona o administraciji vojske in mornarice so potrebščine, ki jih nabavlja vojska in mornarica, oproščene ne le vseh samoupravnih davščin, temveč tudi plačila carine in davka na poslovni promet. Tudi po pojasnilu ministrstva za finance z dne 25. II. 1936, št. 2110 so nabavljene vojaške potrebščine oproščene vseh občinskih in banovinskih davščin, torej tudi občinske trošarine na uvoženo meso.

Obubožan župan.

Bil sem 23 let župan bivše male občine Č., ki je bila leta 1933 ukinjena. Vsa leta sem delal brez vsake nagrade, precej let tudi brez tajnika, vodil in upravljal sem občino skoraj četrto stoletja, v dobrih in v hudih časih, v svetovni vojni in vse do leta 1933. Star sem in pred nekaj leti sem imel nesrečo v družini, tako da od takrat čim dalje težje živim. Nisem mislil, da bom moral še kdaj trpeti pomanjkanje. — Ali imam pravico zahtevati od občine za svoje dolgoletno in brezplačno delovanje kako pokojnino, trajno podporo ali kar koli? Tu ne mislim na občinsko ubožno oskrbo, kajti tako daleč še nisem. — Ali bi mogel pri banovini ali državi dobiti kak stalen prejemek? — I. M. v Č.

Odgovor: Malo bo županov v Sloveniji in tudi v vsej državi, ki so županovali tako dolgo kakor Vi. Če ste bili 23 let župan, ste bili gotovo dober župan, in če ste delali ves čas brez nagrade za občinsko skupnost, je ta skupnost gotovo dolžna, da Vam sedaj, ko ste obubožali, vrne vsaj nekaj od tega, kar ste ji svojčas dobrega storili. Žal je ta dolžnost le moralna; kajti pravice do pokojnine ali do trajne miloščine si niste pridobili, take pravice namreč, ki bi jo mogli uveljaviti v upravni ali v sodni poti. Župan ni uslužbenec občine, njegova »služba« je častna in pravica do event. nagrade, kakor je danes predvidena v občinskih statutih po § 75 zakona o občinah, ugasne takoj, čim prestane funkcija župana. V dobi Vašega županovanja najbrž niste niti v obč. proračunu imeli nobene postavke za nagrado županu.

Z ozirom na Vaše izredno dolgo in nesebično županovanje pa se ne bo mogel nihče — tudi nadzorna oblast — obregnuti ob to, če Vam sedanja občina prostovoljno določi stalno miloščino in postavlja v ta namen posebno postavko med osebne izdatke v proračunu. Siliti se jo pa v to ne more. — Pri banski upravi utegnate dobiti iz banovinskih sredstev priložnostne podpore. Stalna miloščina se Vam po našem mnenju ne bo mogla priznati. — Iz državnih sredstev dobivajo zelo zaslužni javni delavci izredno dosmrtno podporo ali pokojnino, ki se določi, ker je izven zakona, zakonodajnim potom (danes z uredbo). Za doseg take pokojnine se je obrniti na narodno skupščino, odbor za prošnje in pritožbe (danes na ministrstvo za finance). Nimamo dosti upanja, da bi kaj dosegli, ker nam je iz drugih primerov znano, kako dolgo že brezuspešno čakajo na tako pokojnino znani narodni delavci. — Kljub temu Vam svetujemo, da poizkusite vsa tu nakazana pota, za katera pa si prej priskrbite zadostna — priporočila.

Občinska trošarina in plačilni pozivi.

Po odobrenem občinskem proračunu sme naša občina pobirati občinsko trošarino od uvoženega mesa in mesnih izdelkov. Največ te davščine pričakujemo od državnega zdravilišča v tukajšnji občini. To zdravilišče pa nam ni doslej še ničesar plačalo in smo mu poslali plačilni poziv. Pa tudi plačilni poziv ni nič zalegal. — Kaj nam je storiti? — O. T.

Odgovor: Predvsem vas moramo opozoriti, da vaš postopek ni bil pravi. Vsakdo, ki je zavezan plačilu občinske trošarine, mora trošarino plačati takoj, kako hitro je bil trošarinski predmet izročen v promet in občina ni dolžna pošiljati stranki šele plačilne pozive. Če stranka ni plačala trošarine

pravočasno, mora občina postopati po pravilniku za izvrševanje občinskega proračuna in jo kaznovati poleg plačila redne trošarine še s plačilom petkratnega zneska redne trošarine. Proti taki kazenski odločbi ima stranka pravico pritožbe na finančno direkcijo v 15 dneh. Proti odmeri občinske trošarine ni ugovora po § 135 z. o., pač pa ima stranka pravico vložiti prošnjo za povračilo pogrešno pobrane občinske trošarine.

Vračanje pobranih občinskih davščin.

Občinski odbor je sklenil, da bo občina povrnila neki tukajšnji občekoristni zadrugi doklado od družbenega davka. Ta zadruga je namreč prejela med letom več podpor, finančna direkcija pa je višino družbenega davka odmerila po bilanci, v kateri so v čistem dobičku izkazane tudi podpore. Ker je občina prepričana, da bi tako obdavčenje ogrozilo obstoj te, še mlade zadruge, je pripravljena že plačano doklado od družbenega davka zadrugi vrniti. — Prosimo za pojasnilo, kako naj občina svoj sklep izvede in ali je tak sklep občinskega odbora vezan na višjo odobritev. — O. Z.

Odgovor: Podlaga za postopanje občine pri vračilu že pobranih občinskih davščin so predpisi čl. 123—126 pravilnika o finančnem poslovanju v občinah. V teh členih je govor o izknjiževanju preveč pobranih davščin, torej davščin, ki jih je občina pobrala neupravičeno. Ni dvoma, da se take napačno pobrane davščine smejo oziroma morajo vrniti. V vašem primeru pa ne gre za tako preveč pobrano davščino. Nastane vprašanje, da li je občina sploh upravičena vračati tudi davščine, ki so jih stranke plačale na podlagi pravilnega predpisa. Ker pravilnik o povračilu takih davščin ne govori, zato se v redu pobrane občinske davščine ne morejo vračati. Bilo bi s tem tudi kršeno načelo popolne davčne enakopravnosti vseh občanov. Zato tudi ni dopustno vračati n. pr. občinsko trošarino raznim dobrodelnim in drugim društvom od veselja ali od drugih prireditev. Pač pa sme občinski odbor nakloniti društvom in zadrugam podporo v mejah odobrenega proračuna. Če ni v proračunu za take namene odobrenega kredita, je zaprositi kralj. bansko upravo po § 100 z. o. za izredni oziroma naknadni kredit.

Število članov občinske uprave.

Nаша občina šteje komaj 1500 prebivalcev, je pa zelo obširna in stanujejo nekateri člani uprave precej daleč od sedeža občine. Članov občinske uprave je pet in nekateri bolj oddaljeni neradi prihajajo na seje. Zato so malokdaj pri sejah občinske uprave vsi navzoči. Da bi bile te seje bolj gibčne, bi se moralo na vsak način število članov uprave znižati. — Ali lahko stori občinski odbor to med poslovno dobo? — O. K.

Odgovor: Kakor je iz gornjega vprašanja razvidno, je tudi Vaša občina ena izmed tistih, ki ni določila števila članov občinske uprave po potrebi in glede na število občinskih odbornikov (§ 25 z. o.). Znano nam je, da velika večina občinskih odborov sploh ne določa posebej števila občinske uprave, temveč vzame na znanje brez vsakega sklepa ono število, ki je bilo določeno že pri sestavi kandidatne liste. Ker so po § 29 z. o. lahko člani občinske uprave osebe, ki so postavljene na prvih šestih mestih kandidatne liste, zato pri veliki večini občin občinski odbor sploh ne upošteva določila § 70 z. o., ki pravi, da določi število članov občinske uprave občinski odbor po potrebi. Članov more biti dva do pet. Manjše občine bi naj imele poleg župana dva člana uprave, večje občine tri do štiri, velike občine s 30 in 36 odborniki pa pet članov uprave.

V zakonu ni nikjer predpisano, kdaj naj določi občinski odbor število članov uprave. Najbolj primerno je, da se to določi v prvi delovni seji v začetku njegove poslovne dobe. Lahko pa občinski odbor zniža ali zviša število članov občinske uprave tudi med poslovno dobo, če smatra to za potrebno. V vašem primeru sme občinski odbor dosedanje število članov uprave znižati na dva člana. Mora pa se postaviti ta točka na dnevni red odborove seje.

Občine - pozor!

Nakup vagonских pošiljk koruze, pšenice in moke na uputnice in brez uputnic ugodno izvršite
le pri tvrdki

Telefon pis. 36-75
„ nočni 49-88
Brzjav: Žitopromet

Bregar & Krek

Ljubljana - Mikšičeva c. 19
(Palača Vzajemne zavarovalnice)

katera dobavlja blago naravnost od proizvajalca. — Vse informacije brezplačno!

Pridite!
Prepritate se!

Ako potrebujete tiskovine

KNJIGOTISK
BAKROTISK
KAMENOTISK
OFFSETTISK
KLIŠARNA

knjige, kataloge, ilustracije, prospekte itd., in se ne morete odločiti, v kakšni tehniki naj se izdelajo, tedaj se blagovolite obrniti na

Jugoslovansko tiskarno

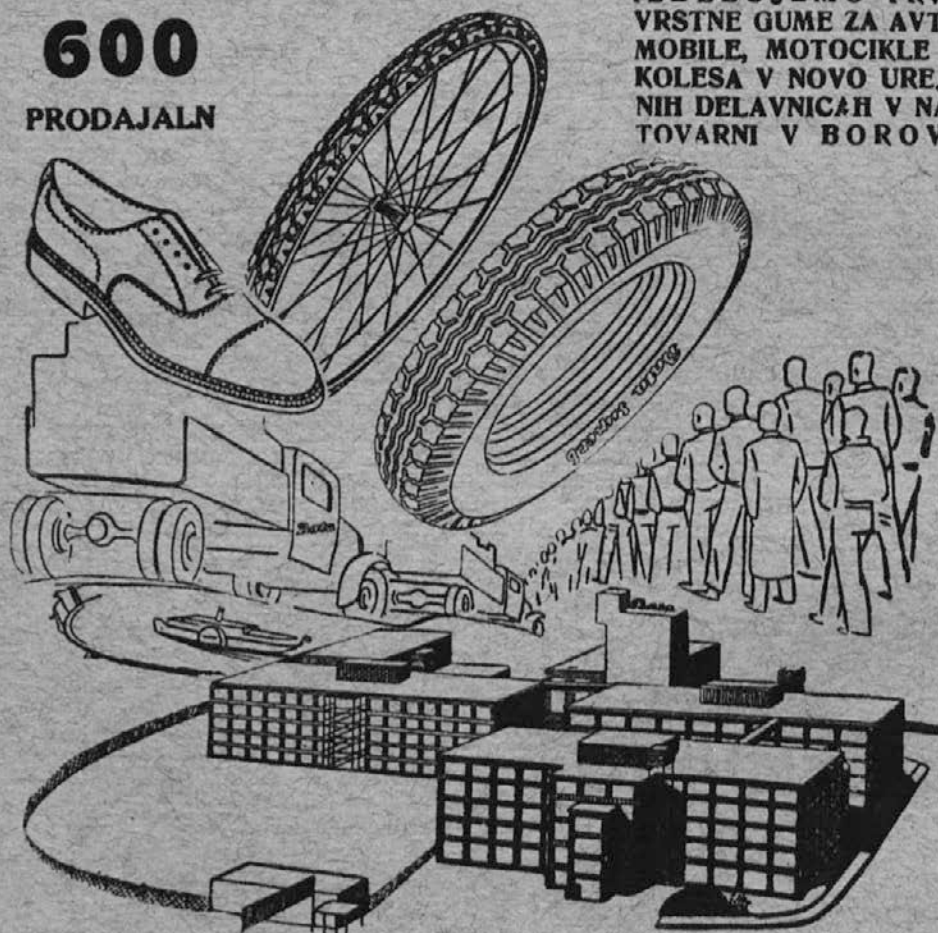
v Ljubljani, Kopitarjeva ul. 6

UMETNIŠKI GRAFIČNI ZAVOD
v katerem so zastopane vse moderne grafične panoge. Vsa grafična dela se izvršujejo točno po naročilu, lepo, solidno in po zmerni ceni

4000 SODELAVCEV
200.000 IZDELUJE TEDENSKO
PAROV
DOBRE IN CENENE OBUTVE

600
PRODAJALN

IZDELUJEMO PRVO-
VRSTNE GUME ZA AVTO-
MOBILE, MOTOCIKLE IN
KOLESA V NOVO UREJE-
NIH DELAVNICAH V NAŠI
TOVARNI V BOROVU.

JUGOSL. TOVARNE GUME IN OBUTVE D. D. BOROVO

Rata